

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
Obchodná fakulta

Evidenčné číslo: 102002/B/2022/36122176491436804

SPRÁVANIE MLADÝCH ĽUDÍ Z HĽADISKA
UDRŽATEĽNOSTI

Bakalárska práca

2022

Marek Drobný

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
Obchodná fakulta

SPRÁVANIE MLADÝCH ĽUDÍ Z HĽADISKA
UDRŽATEĽNOSTI

Bakalárska práca

Študijný program: podnikanie v obchode

Študijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: katedra marketingu

Vedúci záverečnej práce: Ing. Dana Vokounová, PhD.

Bratislava 2022

Marek Drobný

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol
všetku použitú literatúru

Dátum:

.....
vlastnoručný podpis

Pod'akovanie

Touto cestou, by som sa chcel pod'akovať mojej školiteľke Ing. Dane Vokounovej, PhD. za odbornú pomoc, cenné rady a pripomienky pri písaní bakalárskej práce. Ďakujem tiež mojej rodine za neustálu podporu počas písania práce.

ABSTRAKT

DROBNÝ, Marek: Správanie mladých ľudí z hľadiska udržateľnosti. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra marketingu – Vedúci záverečnej práce: Ing. Dana Vokounová, PhD. – Bratislava: OF, 2022, 49 strán.

Cieľom bakalárskej práce je zistiť, ako sa správajú mladí ľudia z hľadiska udržateľnosti a aké faktory vplývajú na ich správanie, kto a čo ich ovplyvňuje. Práca je rozdelená do troch kapitol a 11 podkapitol. Obsahuje 6 tabuliek a 18 grafov. V prvej kapitole sme sa venovali teoretickej časti o súčasnom stave danej problematiky doma aj v zahraničí. Venovali sme sa problematike triedenia odpadu, udržateľnému nakupovaniu, cestovaniu, podnikaniu. V druhej kapitole sme sa venovali hlavnému cieľu, ktorým bolo zistenie správania mladých ľudí. Stanovili sme si parciálne ciele, aby sme zozbierali teoretické poznatky, vysvetlili základné pojmy a analyzovali jednotlivé oblasti udržateľného rozvoja. Zároveň sme si stanovili dve výskumné otázky, ktoré sa týkali povedomia mladých ľudí o udržateľnom rozvoji a ich správania z hľadiska zníženia spotreby, odpadov, ich triedenia a následnej recyklácie odpadov.

Tretia kapitola sa zaoberá vyhodnotením kvantitatívneho prieskumu, zhrnutím výsledkov a navrhnutým odporúčaniam. Z výsledkov našej práce vyplýva, že mladí ľudia si uvedomujú, že je nevyhnutné chrániť životné prostredie. Ich správanie vo veľkej miere ovplyvňujú rôzne faktory, ako sú možnosti, nedostatočné informácie, finančné pomery a tiež potreba prekonať svoju pohodlnosť.

Kľúčové slová:

udržateľnosť, životné prostredie, triedenie odpadu, recyklácia

ABSTRACT

DROBNÝ, Marek: Behavior of Young People in Terms of Sustainability – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of Marketing – Thesis supervisor: Ing. Dana Vokounová, PhD. – Bratislava: OF, 2022, 49 pages.

The aim of the bachelor thesis, is to find out how young people behave in terms of sustainability and to find out what factors affect their behavior and influences them. Thesis is divided into 3 main chapters and 11 subchapters. It contains 6 tables and 18 graphs. In the first chapter, we focused on the theoretical part of the current situation of the issue at home and also abroad. We have dealt with the issue related to waste sorting, sustainable shopping, sustainable travel and sustainable business. In the second chapter we focused on the main goal, which was to find out the behavior of young people. We have set partial goals to get theoretical knowledge, explain the basic terms and to analyze various areas of sustainable development. We have also set 2 research questions concerning young people's awareness about sustainable development and about their behavior in terms of reducing consumption, reducing waste and waste sorting.

The third chapter deals with the evaluation of the quantitative survey, summary of the results and to suggest recommendations for young people. The results of our work showed that young people realize that it is necessary to protect the environment. Their behavior is mostly influenced by various factors, such as: opportunities, insufficient information, financial issues and also a need to overcome their comfort zone.

Keywords:

sustainability, environment, waste sorting, recycling

OBSAH

Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	11
1.1 Udržateľný rozvoj	12
1.2 Zelenšie Slovensko	14
1.2.1 Zálohovanie plastových fliaš a plechoviek	14
1.2.2 Triedenie odpadu	15
1.3 Udržateľné nakupovanie	16
1.4 Udržateľnosť v módnom priemysle	17
1.5 Udržateľné cestovanie	19
1.6 Udržateľnosť v podnikaní	20
1.7 Obehové hospodárstvo	21
1.8 Environmentálne vzdelávanie	22
1.9 Udržateľný rozvoj v dobe pandémie	24
2 Cieľ práce a metódy skúmania.....	25
3 Výsledky práce a diskusia	27
3.1 Výsledky kvantitatívneho prieskumu	27
3.2 Zhrnutie výsledkov prieskumu a odporúčania	41
Záver	46
Zoznam použitej literatúry	47

Úvod

Udržateľnosť je jednou z najnaliehavejších výziev našej doby v širokom spektre sociálnych, environmentálnych a ekonomických záležitostí. Vážne problémy akými sú napríklad zmena klímy, ekonomická nerovnosť a sociálna nespravodlivosť ovplyvňuje ľudí po celom svete. V praxi je udržateľnosť o tom ako pracujeme a aké robíme rozhodnutia. Cieľom každej firmy či organizácie by mala byť minimalizácia negatívnych dopadov na ľudí a životné prostredie. V konečnom dôsledku je preto udržateľnosť o hľadaní lepších spôsobov a riešení ako robiť veci a o tom, ako robiť rozhodnutia, ktorými neškodíme nášmu životnému prostrediu. Niekedy to znamená spochybniť zaužívané spôsoby robenia vecí a odmietnutie starého myslenia.

Ľudia si často myslia, že udržateľnosť je len o životnom prostredí. Samozrejme, ochrana životného prostredia je nevyhnutnou súčasťou udržateľnosti, ale je to aj o spôsobe, akým zaobchádzame s ľuďmi a osvojujeme si zodpovedné pracovné postupy. Mnoho organizácií a firiem sa zdráha podniknúť kroky v oblasti udržateľnosti, pretože sa obávajú, že to jednoducho povedané bude stáť príliš veľa peňazí. V skutočnosti by však dobrý program trvalej udržateľnosti mal šetriť peniaze. Zlepšená účinnosť práce zníži náklady a takisto organizácie a firmy, ktoré myslia udržateľne, môžu prilákať dodatočné príjmy napríklad zo sponzorstva.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zistiť, ako sa správajú mladí ľudia v otázkach udržateľnosti a udržateľného rozvoja, zistiť kto a čo ich v tomto správaní ovplyvňuje.

Rozsah globálnych výziev, akými sú zmena klímy, zmiernenie chudoby alebo hladu, sa môžu zdať nemožnými a mladí ľudia si budú dávať otázku, že ako môžu naše malé individuálne opatrenia zmeniť globálne problémy, ktoré postihujú ľudí po celom svete. Zmena neprichádza prostredníctvom jediného rozhodnutia, je to výsledok mnohých malých rozhodnutí, ktoré spoločne menia postoje súčasnej spoločnosti. V prvom rade musíme pochopiť, že čelíme bezprecedentným environmentálnym výzvam, ktoré nás všetkých ovplyvňujú, niektorých viac ako iných. Musíme si byť vedomý prepojenia medzi ľudským správaním, a udržateľnosťou. Každá naša životná voľba, ktorú urobíme, má určitý dopad na životné prostredie. Mnohokrát sú naše životné voľby nevedomé a boli formované spoločnosťou, v ktorej žijeme a našim osobným rodinným zázemím. Väčšina mladých ľudí chce žiť pohodlný život bez toho, aby niekomu a niečomu ubližovali. Čelíme mnohým

problémom, ktorým sme v histórii ľudstva ešte nečelili. Tieto problémy siahajú od zmeny klímy až po stratu biodiverzity, od ohrozenia zdravia až po sociálnu nespravodlivosť.

Rozlišujeme medzi rôznymi typmi udržateľnosti. Sociálna udržateľnosť sa chápe ako udržanie blahobytu ľudí. Environmentálna udržateľnosť sa týka udržiavania prírody alebo prírodných zdrojov. Obe sú zložito prepojené, pretože blaho ľudí závisí od udržateľnosti životného prostredia. Koncept trvalej udržateľnosti, ako ho poznáme dnes, sa prvýkrát objavil v súvislosti so zrodom environmentálneho hnutia v 60-tych rokoch minulého storočia v reakcii na rastúce obavy z čoraz viditeľnejších zdravotných a environmentálnych problémov vyplývajúcich zo zlého hospodárenia so zdrojmi a nedostatočnej kontroly nebezpečných chemikálií a odpadu.¹

¹ KOPNINA, H. 2015. Sustainable Business. New York : Routledge, 2015, 294 s. ISBN 978-0-415-73950-4

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Žijeme vo výnimočnom no komplikovanom a rýchlo meniacom sa svete s problémami súvisiacimi so zmenou klímy, globálnymi problémami, environmentálnymi problémami, obmedzenými prírodnými zdrojmi, či rastúcou spotrebou ľudí. Rozloženie týchto dopadov nie je rovnomerné. Zatiaľ čo na jednom konci zemegule ničia ľudské životy povodne, na druhom konci zemegule je extrémne sucho, ktoré ničí tamojšie hospodárstvo.

Za posledných 40 rokov sa svetová populácia zdvojnásobila. V súčasnosti žije na našej planéte cca 7,8 miliárd ľudí. Rozhodujúcim faktorom nie je ani tak počet ľudí na planéte, ale spôsob akým žijeme a naša individuálna spotreba a výroba. Tieto dva aspekty majú významný vplyv na našu planétu. Preto je dôležité zistiť, ako by sme mali žiť, aby sme neničili planétu stále viac a viac. Musíme sa snažiť o udržateľný rozvoj, ktorý bude napĺňať naše súčasné potreby. Zároveň však nesmie ohroziť budúce generácie. Treba sa snažiť o zachovanie prírody a životného prostredia.²

Keďže nadmerná spotreba má negatívny vplyv na ekologickú rovnováhu, sociálnu rovnosť a blahobyt jednotlivca, znižovanie úrovne spotreby medzi materiálne bohatými je novovznikajúca stratégia trvalo udržateľného rozvoja.³

Ľudská činnosť a aktivity spôsobujú zhoršovanie životného prostredia a globálne otepľovanie, trvalo udržateľná spotreba a výroba boli stanovené ako jeden z cieľov trvalo udržateľného rozvoja OSN.

Marketing a tvorba politík spoločností sa zameriava na jednotlivcov ako na spotrebiteľov už od mladého veku. Podľa OSN sú mladí ľudia definovaní ako skupina medzi 14 až 24 rokov. Práve mladí ľudia môžu byť zraniteľnou skupinou spotrebiteľov z dôvodu ich zvyčajne nižšieho príjmu a z nedostatku skúseností na spotrebiteľskom trhu. Autonómia mladých spotrebiteľov vo vývojovom procese však vo veľkej miere závisí od ich rodinnej štruktúry, životných podmienok a kultúrneho kontextu. V tomto vývojovom štádiu si mladí ľudia rozvíjajú hodnoty, ktoré môžu ovplyvniť ich správanie ako dospelých spotrebiteľov.

² GOLDIN, I. 2016. Je planeta Země už plná? Praha : Nakl. Libri, 2016. 334 s. ISBN 978-80-7277-546-0.

³ ZIESEMER, F. 2021. Young People as Drivers or Inhibitors of the Sustainability Movement: The case of Anti-Consumption [Elektronický zdroj]. Uverejnené 15.05.2021 [cit. 2022-02-07] Dostupné na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10603-021-09489-x#citeas>

1.1 Udržateľný rozvoj

Udržateľný rozvoj možno chápať ako ideálny stav, kedy sú všetky prvky globálneho ekosystému v rovnováhe. O jeho existenciu by sa mali usilovať všetci jednotlivci i organizácie, z ktorých sa skladá globálne spoločenstvo. Udržateľnosť ako pojem sa začal objavovať, v druhej dekáde polovice 20. storočia a čoraz viac sa využíva v otázkach ekonomických, ekologických, ale aj spoločenských. Prináša súčasné uspokojenie potrieb terajšieho sveta a kladie dôraz na zachovanie týchto možností pre budúce generácie.

V roku 2015 bola v New Yorku na mimoriadnom samite Organizácie Spojených národov prijatá „Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj“. Táto agenda bola prijatá jednomyselne všetkými členskými štátmi Organizácie Spojených národov, ktorých je 193. Agenda určuje všeobecný rámec pre krajiny sveta ako odstrániť chudobu a dosiahnuť udržateľný rozvoj do roku 2030. Krajiny si v tejto agende takisto zadefinovali 17 cieľov v oblasti udržateľného rozvoja a 169 čiastkových cieľov, ktoré by mali skvalitniť podmienky života na našej planéte a zaistiť tak lepšiu budúcnosť pre celú populáciu.⁴

Agenda udržateľného rozvoja obsahuje týchto 17 cieľov.

1. Ukončiť chudobu všade a vo všetkých jej formách.
2. Ukončiť hlad, dosiahnuť potravinovú bezpečnosť a lepšiu výživu a podporovať udržateľné poľnohospodárstvo.
3. Zabezpečiť zdravý život a podporovať blahobyt pre všetkých a v každom veku.
4. Zabezpečiť spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých.
5. Dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie všetkých žien a dievčat.
6. Zabezpečiť dostupnosť a udržateľný manažment vody a sanitárnych opatrení pre všetkých.
7. Zabezpečiť prístup k cenovo dostupným, spoľahlivým a udržateľným moderným zdrojom energie pre všetkých.
8. Podporovať trvalý a udržateľný ekonomický rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých.
9. Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie.

⁴ Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja, a informatizácie Slovenskej republiky. Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj [Elektronický zdroj]. [cit. 2022-01-31] Dostupné na: <https://www.mirri.gov.sk/sekcie/investicie/agenda-2030/index.html>

10. Znížiť rozdiely v krajine a medzi krajinami navzájom.
11. Premeniť mestá a ľudské obydliá na bezpečné, odolné a udržateľné.
12. Zabezpečiť udržateľnú spotrebu.
13. Podniknúť bezodkladné opatrenia na boj proti zmene klímy a dôsledkom týchto zmien.
14. Zachovať a udržateľne využívať oceány, moria a zdroje mora na udržateľný rozvoj.
15. Chrániť, obnovovať a podporovať udržateľné využívanie pozemných ekosystémov, udržateľne manažovať lesné hospodárstvo a zastaviť spätnú degradáciu krajiny a stratu biodiverzity.
16. Poskytnúť prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať efektívne, transparentné inštitúcie na všetkých úrovniach.
17. Posilniť prostriedky implementácie a revitalizácie globálneho partnerstva pre udržateľný rozvoj.⁵

Ciele udržateľného rozvoja sú naozaj rôznorodé a nezaoberajú sa iba kvalitou životného prostredia. Viaceré z nich sa zaoberajú spravodlivosťou, či právami na dôstojný ľudský život.

Rada Európskej únie uznáva, že pandémia COVID-19 ohrozuje pokrok pri dosahovaní vytýčených cieľov udržateľného rozvoja, a preto žiada o posilnenie dialógu a konkrétne operačné opatrenia s cieľom urýchliť vykonávanie Agendy 2030 a napĺňanie vytýčených cieľov udržateľného rozvoja.⁶

⁵ Štatistický úrad Slovenskej republiky. Agenda 2030 Globálna úroveň [Elektronický zdroj]. Naposledy aktualizované 31.08.2021 [cit. 2022-01-31] Dostupné na: <https://agenda2030.statistics.sk/Agenda2030/na-uvod/>

⁶ Rada Európskej únie. Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj: Rada schválila závery, v ktorých potvrdzuje silné odhodlanie Európskej únie [Elektronický zdroj]. Uverejnené 22.06.2021 [cit. 2022-01-31] Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2021/06/22/2030-agenda-for-sustainable-development-council-approves-conclusions-reaffirming-strong-eu-commitment/>

1.2 Zelenšie Slovensko

Súčasnú výzvu životného prostredia na Slovensku spolu s víziou ako dané problémy riešiť ním približuje Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, ktorú prijala vláda Slovenskej republiky vo februári v roku 2019.⁷

Táto stratégia určuje hlavné priority a smerovanie politiky životného prostredia na nasledujúcich desať rokov. Zaoberá sa kvalitou a ochranou vôd, ochranou prírody, ako aj tým, ako by sme mali udržateľne hospodáriť s pôdou. Veľkú pozornosť venuje predchádzaniu nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy a zmierňovaniu jej dosahov. Hovorí aj o zelenom hospodárstve, ekologickej energii a ekonomických nástrojoch pre lepšie životné prostredie

To, či túto víziu dosiahneme, bude závisieť najmä od nás, od konkrétnych jednotlivcov, ktorí máme schopnosti žiť v súlade s prírodou.

1.2.1 Zálohovanie plastových fliaš a plechoviek

Od 01.01.2022 sa na Slovensku začala fáza úsilia o čistejšie Slovensko, ktorého súčasťou môže byť každý z nás. Na Slovensku sa od januára tohto roku zaviedol zálohový systém, za každú plastovú fľašu a plechovku s označením (Z), čo znamená zálohované, dostaneme po jej vrátení do obchodu naspäť 15 eurocentov.⁸

Zapojiť sa môže každý z nás, stačí po nákupe vrátiť fľašky a plechovky s objemom od jedného deci až do troch litrov na označené odberné miesto v obchode, bez ohľadu na to, kde sme konkrétny nápoj kúpili, je ho možné vrátiť na ktoromkoľvek odbernom mieste tak, ako to funguje v súčasnosti pri vracaní sklenených fliaš. Zálohujú sa všetky jednorazové obaly na nápoje z plastu a kovu s objemom od 0,1 do troch litrov. Výnimku tvoria obaly od tvrdého alkoholu, mlieka a sirupov.

Zálohovanie dáva šancu vyzbierať viac materiálu vyššej kvality na recykláciu. Zároveň bude materiál použitý na výrobu nových obalov, čím šetríme prírodné zdroje. Kvôli zálohovaniu sa museli zmeniť aj obchody na Slovensku. Od januára v nich budú musieť byť

⁷ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. 2020. Sprievodca neformálnou environmentálnou výchovou a vzdelávaním pre udržateľný rozvoj na Slovensku. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2020. 78 s. ISBN 978-80-88833-72-7.

⁸ Správa zálohového systému. Slovensko zálohuje [Elektronický zdroj]. Uverejnené 01.02.2021 [cit. 2022-02-02] Dostupné na: <https://www.slovenskozalohuje.sk>

dva automaty na zber. Jeden na zber plastových fliaš a druhý na zber plechoviek. Pri vracaní obalu obaly nestláčame, ale spolu s vrchnákom ich vrátime nepoškodené na odberné miesto. Vrátené zálohované obaly sa prevezú do triediaceho centra, kde sa z nich následne vyrobia nové obaly na nápoje. Na Slovensku sa k 07.02.2022 odovzdalo 430 000 kusov zálohovaných plastových fliaš a plechoviek.⁹

Slovensko sa pomaly, ale isto, týmito krokmi stáva zelenším. Slovensko sa zaviazalo zvýšiť aktuálne množstvo zberu nápojových obalov zo 60 % na 90 % do roku 2025. Slovensko si vybralo zálohový systém, ktorý spája úsilie výrobcov, obchodníkov, spotrebiteľov a štátu v zastúpení Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Myšlienku zálohovania podporili aj známe slovenské osobnosti populárne najmä medzi mladými Slovákmi. Ako napríklad úspešný moderátor a „youtuber“ Matej Cifra, známy pod svojou prezývkou „Sajfa“. Či populárna moderátorka Adela Vinczeová, ktorá tvrdí, že vrátenie zálohovanej fľaše je to najmenej, čo môžeme urobiť pre ochranu našej planéty. Iniciatívu podporila aj známa slovenská herečka Kristína Tormová, či populárny komik známy pod svojim pseudonymom „Fero Joke“.

Slovensko však nie je jediným štátom, v ktorom sa zálohuje. Podobné systémy zálohovania nájdeme aj v štátoch ako Kanada, Spojené štáty americké, Izrael ale aj v iných štátoch Európskej únie.

1.2.2 Triedenie odpadu

Triedenie odpadu je jednou z ciest, ako urobiť niečo pozitívne pre ochranu a najmä záchranu životného prostredia. Každý z nás produkuje odpad, avšak každý z nás sa môže správať ekologicky a začať s triedením odpadu. Mnoho mladých ľudí v dnešnej dobe už pochopilo, že hádzať všetky odpadky do čierneho kontajnera a vyviezť na skládku nie je najlepšie riešenie. Vďaka separovanému zberu odpad nekončí na masových skládkach odpadu, ktoré škodia životnému prostrediu, ale je recyklovaný a znova použitý na výrobu nových produktov.

Mnoho rodín má dnes vo svojej domácnosti farebné nádoby na odpad, ktoré slúžia na separovanie odpadu. Je dôležité, aby sme si uvedomili, že pri separovanom zbere sa nepotrebná vec nepovažuje za odpad, ale za surovinu, ktorá môže znova vstúpiť do

⁹ Správa zálohového systému. Slovensko zálohuje [Elektronický zdroj]. Uverejnené 07.02.2021 [cit. 2022-02-08] Dostupné na: <https://www.slovenskozalohuje.sk>

výrobného procesu. Aby si to všetko uvedomili aj mladí ľudia, je nutné ich vzdelávať v tomto smere. Bez toho, aby mali vypestovaný vzťah k prírode, nemôžeme od nich očakávať zmenu postojov a aktívnu ochranu životného prostredia. Dôležité je, aby porozumeli dôležitej úlohe samotného človeka vo vzťahu k prírode. Je potrebné uprednostniť záujmy prírody pred ekonomickými a osobnými záujmami. Mladí ľudia musia byť pripravení konať v prospech životného prostredia a udržateľného rozvoja.

1.3 Udržateľné nakupovanie

V dnešnom svete je online nakupovanie čoraz viac populárnejšie. Kvôli celosvetovej pandémie COVID-19 sme boli nútení študovať, pracovať, ale aj nakupovať z domu.

Nakupovanie v súčasnej dobe nebolo nikdy ľahšie. Vieme si jednoducho online nakúpiť potraviny, lieky, nábytok, oblečenie či kozmetiku a nechať si doručiť konkrétny tovar priamo domov v priebehu niekoľkých hodín. Online nakupovanie je pre nás najmä mladú generáciu maximálne pohodlné a vyžaduje si minimálne úsilie.

Podľa štatistiky v roku 2021 uskutočnilo online nákup viac ako 2,15 miliardy ľudí na celom svete a tržby z elektronického maloobchodu dosiahli celosvetovo 4,2 bilióna dolárov.¹⁰

Ako je ale na tom nakupovanie online v otázke udržateľnosti? Agentúra pre ochranu životného prostredia „EPA“ uviedla, že prepravné kontajnery a obaly tovarov, ktoré boli zakúpené online, tvoria najväčšiu časť odpadu. Vyprodukuje až 33,4 milióna ton odpadu z čoho 940 000 ton končí na skládkach.¹¹

Balenie produktov je nevyhnutné a chráni samotný tovar pred možným poškodením. Mnohí spotrebitelia sú však ochotní si zaplatiť za ekologickejšie obaly a mnoho značiek na takéto správanie zareagovalo a volia menej obalov, prípadne používajú recyklovateľné výplne namiesto zaužívaných plastových fólii. Pre príklad anglický internetový obchod „MR.Porter“ ponúka pri nákupe možnosť voľby medzi klasickým balením objednávky a ekologickým balením objednávky.

Výhodou fyzických predajní v porovnaní s online nákupmi je, že zákazník si môže vyskúšať viaceré položky pred samotným zakúpením tovaru. Pri nakupovaní online to tak

¹⁰ COPPOLA, D. Number of digital buyers worldwide from 2014 to 2021. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 13.10.2021 cit. [2022-02-19] Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/251666/number-of-digital-buyers-worldwide/>

¹¹ United States Environmental Protection Agency. Containers and Packaging: Product -Specific Data. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 28.01.2021 cit. [2022-02-19] Dostupné na: <https://www.epa.gov/facts-and-figures-about-materials-waste-and-recycling/containers-and-packaging-product-specific-data>

nie je, nakupujeme inštinktívne podľa obrázkov na internetovom obchode. Pri nakupovaní online je miera vrátenia tovaru až 40 %, čo je v porovnaní s kamennými predajňami až 5 násobok.¹²

Online nakupovanie sa stalo bežnou súčasťou našich životov. Je to najrýchlejší, pohodlný a v mnohých prípadoch aj najjednoduchší spôsob nakupovania. Toto jednoduché nakupovanie má však negatívny dopad na životné prostredie, preto by sme sa ako jednotlivci mali snažiť nakupovať zodpovedne a vyberať si napríklad ekologické internetové obchody, či vyberať si udržateľné možnosti doručenia.

1.4 Udržateľnosť v módnom priemysle

Udržateľná móda je opakom rýchlej módy, ktorá sa vyznačuje nadprodukciou a negatívnym vplyvom na životné prostredie. Myšlienka udržateľnej módy je založená na environmentálnej udržateľnosti a sociálnej zodpovednosti. V praxi to znamená neustálu snahu na zlepšení fáz životného cyklu daného výrobku od výroby, dizajnu, dopravy, skladovania, predaja až po použitie a recykláciu konkrétneho výrobku. Módnym priemyslom je, hneď po ropnom priemysle, druhý najšpinavší priemysel na svete a podľa Svetovej banky je zodpovedný za 10 % globálnych uhlíkových emisií. Mnohé materiály, z ktorých sa vyrába oblečenie, obsahuje rakovinotvorné a toxické látky. Pri spracovaní týchto látok sa používajú chemikálie, ktoré znečisťujú ovzdušie a vodné toky a popritom zamestnanci tovární pracujú častokrát v neľudských podmienkach za minimálnu mzdu.¹³

Úlohou udržateľnej módy je vytvoriť produkt s ohľadom na životné prostredia a tak, aby negatívne neovplyvnil budúce generácie a nemal negatívny dopad na životné prostredie. Udržateľná móda sa vyznačuje ekologickejšou produkciou, nákupom kvalitnejších výrobkov, ktoré vydržia dlhšie a zároveň dbá na správne zaobchádzanie s ľuďmi, zvieratami a najmä s planétou.

Pred priemyselnou revolúciou sa odevy vyrábali lokálne. Ľudia nakupovali oblečenie, ktoré im slúžilo na niekoľko rokov, alebo si vyrábali vlastné odevy zo zdrojov, ktoré mali k dispozícii. Tieto, dnes už zastaralé spôsoby, sa dnes vracajú späť vo forme udržateľnej módy. Nabádajú mladých ľudí, aby kupovali radšej menej odevov, ale zato

¹² Optoro. Impact Report. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 01.01.2019 cit. [2022-02-19] Dostupné na: <https://info.optoro.com/hubfs/Optoro%202019%20Impact%20Report.pdf>

¹³ STOTTLEMIRE, K. 2017. Fast Fashion vs Sustainable Fashion. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 02.12.2017 [cit. 2022-02-10] Dostupné na: <https://www.hercampus.com/school/lmu/fast-fashion-vs-sustainable-fashion>

vyššej kvality, ktoré sú vyrobené z udržateľných materiálov.¹⁴ Malé miestne butiky sa vyznačujú tým, že predávajú oblečenie, ktoré je nadčasové, a hlavne kvalitné. Určite je lepší pocit prísť do malého miestneho butiky, kde je príjemná atmosféra, ako tráviť čas v preplnených obchodných centrách.

Mnoho najmä mladých ľudí by sa malo zamyslieť nad tým, či potrebujú päť džínsov, štyri zimné kabáty a šesť párov topánok, len za to, že sú lacné. Predtým, ako si vyberieme tričko v niektorom z veľkých reťazcov, by sme sa mali najskôr zamyslieť, či danú vec naozaj potrebujeme a hlavne, čo všetko stojí za výrobou takého trička. Udržateľná móda neznamená prestať nakupovať, ale nakupovať s rozumom.

V súčasnej dobe sú veľmi rozšírené, nie len na Slovensku, ale po celom svete takzvané „secondhandy“, čo sú v preklade obchody z druhej ruky, kde nájdeme jedinečné oblečenie za lacný peniaz. Veľkou výhodou takýchto obchodov z druhej ruky je nie len to, že tu môžeš spomínané oblečenie nakupovať, ale pokiaľ máš v šatníku zachované kúsky, o ktorých vieš, že ich už nebudeš nosiť, tak ich môžeš priniesť do spomínaného obchodu, kde si ich niekto iný môže kúpiť.

Veľkej obľube tešia aj „swapy“. Sú to stretnutia ľudí, kde si títo ľudia navzájom vymieňajú svoje kusy oblečenia, ktoré sa im už prestalo páčiť, alebo ho už jednoducho prestali nosiť. Výhoda je v tom, že sami môžeme odovzdať oblečenie, ktoré nám je ľúto vyhodiť a na oplátku si vyberie my niečo na seba od inej osoby. Toto podujatie sa pravidelne koná vo všetkých krajských mestách a má veľkú obľubu najmä u mladých ľudí. Napríklad v Bratislave sa tento swap deje v obľúbenom podniku mladých ľudí v centre Starého Mesta, tento podnik sa volá „KC Dunaj“ a nachádza sa v blízkosti Námestia SNP.

A ako vlastne takýto „swap“ prebieha? Pri príchode na miesto odovzdáš svoje oblečenie, ktoré by malo byť nepoškodené a čisté, dobrovoľníci následne dané oblečenie navešajú na stojany a rozdelia do rôznych sekcií. Násť sa tam dá naozaj čokoľvek, okrem bežných kúskov oblečenia tam nájdeme aj doplnky ako šatky, čiapky, rukavice, opasky či kabelky. Väčšiu obľubu má tento swap u žien, niekedy ale vzniknú aj menšie sekcie pre mužov alebo aj deti.

¹⁴ Green Strategy. 2014. What is sustainable fashion? [Elektronický zdroj]. [cit. 2022-02-10] Dostupné na: https://greenstrategy.se/?attachment_id=477

1.5 Udržateľné cestovanie

Udržateľná doprava je taká, ktorá sa snaží minimalizovať svoj negatívny dopad na životné prostredie a využívať obnoviteľné zdroje energie. Riešenia nemotorizovanej dopravy, ako je chôdza a cyklistika zohrávajú zásadnú úlohu na ceste k udržateľnej doprave. Je zrejmé, že súčasné spôsoby dopravy v mnohých mestách, vrátane tých v rozvinutých krajinách sú neudržateľné a škodia životnému prostrediu.

Existuje niekoľko výhod udržateľnej dopravy, z ktorých niektoré presahujú riešenie problémov cestnej dopravy:

1. Znižuje ekologickú stopu: Riešenia nemotorizovanej dopravy, ako je chôdza a bicyklovanie, majú takmer nulový vplyv na životné prostredie. Nevypúšťajú skleníkové plyny, nespotrebúvajú energiu ani nevytvárajú hluk. Systém verejnej dopravy navyše znižuje počet vozidiel v obeh, čím sa produkuje menej emisií na osobu v porovnaní s osobnými vozidlami.
2. Vytvára menej dopravných zápch: S menším počtom osobných, súkromných vozidiel na cestách bude menej dopravných zápch. To znamená, že ľudia sa môžu dostať tam, kde potrebujú byť rýchlejšie.
3. Šetrí peniaze: Cestovanie mestskou verejnou dopravou je lacnejšie ako údržba súkromného vozidla.
4. Vytvára pracovné miesta: So zavedením alternatívnych dopravných riešení budú mestá potrebovať viac pracovnej sily.
5. Zlepšuje zdravie: Udržateľná doprava má pozitívny vplyv na zdravie ľudí. Chôdza a bicyklovanie sú spôsoby, akým zapojíme naše telo do fyzickej aktivity.
6. Sociálna rovnosť: Dôležitým aspektom udržateľnej dopravy je jej pozitívny vplyv na spoločnosť. Jednotlivci bez ohľadu na ekonomické, sociálne a fyzické rozdiely majú prístup k verejnej doprave.¹⁵

V dôsledku pandémie COVID-19 a súvisiacich obmedzení pohybu došlo k výraznému poklesu využívania systémov verejnej dopravy. Kvôli obmedzeniam si mnohí z nás vybrali súkromné vozidlá namiesto trvalo udržateľných možností, ako je verejná doprava alebo zdieľaná jazda, kvôli bezpečnostným obavám.

¹⁵ STEIN, A. How can we make transport more sustainable? [Elektronický zdroj]. Uverejnené 06.05.2021 cit. [2022-02-18] Dostupné na: <https://blog.ptvgroup.com/en/city-and-mobility/how-can-we-make-transport-more-sustainable/>

1.6 Udržateľnosť v podnikaní

V dnešnej dobe je v podnikaní potreba naliehavej zmeny vo vedení podniku. Podniky potrebujú manažérov, pre ktorých je udržateľnosť našej planéty tou najvyššou prioritou. Udržateľnosť spoločnosti je definovaná, ako organizácia uspokojujúca potreby svojich priamych a nepriamych zainteresovaných strán bez ohrozenia potrieb budúcich zainteresovaných strán. Manažéri firiem a podnikov zohrávajú jednu z najdôležitejších úloh pri prijímaní strategických rozhodnutí s cieľom vytvorenia udržateľnej budúcnosti.

Typickými charakteristickými črtami trvalo udržateľného lídra je, že sa pozerá za hranice okamžitých krátkodobých ziskov, aby videl, akú úlohu hrá jeho firma v širšom meradle. Manažéri stanovujú stratégie a zabezpečujú dosahovanie výsledkov, ktoré spĺňajú sociálnu, ekonomickú a hlavne environmentálnu výkonnosť. To znamená pestovanie dlhodobých vzťahov s viacerými internými aj externými zainteresovanými stranami, s cieľom vytvárať pre nich hodnoty motivované cieľom podnikovej udržateľnosti. V tomto kontexte sú zainteresované strany skupiny alebo jednotlivci, ktorí majú z činnosti konkrétnej firmy prospech, alebo sú ním poškodzovaní a ktorých práva sú takýmto konaním rešpektované alebo porušované. Tieto zainteresované strany môžu zahŕňať zamestnancov, spotrebiteľov, dodávateľov, komunity, akcionárov a dokonca aj budúce generácie.¹⁶

Svet, v ktorom žijeme, je čoraz viac neistejším miestom. Udržateľné vedenie podniku si vyžaduje zásadne odlišný prístup k výberu manažérov v porovnaní s metódami, ktoré používa väčšina obchodných operácií teraz. Vyžaduje si to zmenu myslenia manažérov.

Zložité nadnárodné problémy – tlak na prírodné a potravinové zdroje, naša ekologická stopa, klimatické zmeny, regionálna nestabilita, bezpečnostné otázky, prístup k zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu, technologické zmeny, tieto všetky problémy nemôžu byť samostatne vyriešené politickými inštitúciami. Rastie spoločenský tlak na podniky a firmy, aby začali uprednostňovať našu planétu, ľudí a až potom samotný profit. Tieto podniky preto bezpodmienečne potrebujú lídrov, ktorí myslia udržateľne a ktorí vedia vyvážiť krátkodobé a dlhodobé priority a vytvárať hodnoty pre zainteresované strany.

K trvalo udržateľnému rozvoju neexistuje žiadna alternatíva, avšak veľa firiem a spoločností tvrdí, že čím viac sa ich firma bude pokúšať o to, byť šetrnejšia k životnému

¹⁶ REYNOLDS, R. 2015. Sustainable leadership. [Elektronický zdroj]. [cit 02-10-2022] Dostupné na: <https://www.russellreynolds.com/en/insights/articles/building-better-world-through-sustainable-leadership>

prostrediu, tým viac im toto úsilie bude narúšať ich konkurencieschopnosť, zvýši to náklady firmy, ktoré nepovedú k okamžitým finančným ziskom. Veľa európskych ale aj svetových manažérov tvrdí, že ak by začali realizovať ich výrobu a výrobné operácie udržateľne, postaví ich to do znevýhodnenej situácie voči ich konkurentom v rozvojových krajinách, ktorí nie sú vystavení takému nátlaku.

Udržateľná výroba si žiada nové modernejšie vybavenie, čo bude mať za následok zvýšenie cien výsledných produktov a tým pádom by sa dopyt po daných výrobkoch znížil, keďže nie všetci zákazníci sú ochotní zaplatiť za takéto výrobky viac najmä počas recesie. To je jeden z dôvodov, prečo väčšina vedúcich pracovníkov považuje potrebu stať sa trvalo udržateľným za spoločenskú zodpovednosť spoločnosti, ktorá je oddelená od obchodných cieľov.

Niet divu, že boj o záchranu planéty sa zmenil na tvrdý boj medzi vládami a obchodnými spoločnosťami, medzi spoločnosťami a aktivistami a niekedy medzi vládami a aktivistami. Jedno z riešení, ktoré navrhli politickí odborníci a environmentálni aktivisti, je sprísnenie regulácie, keď podľa nich opatrenia založené na dobrovoľnosti sú nedostačujúce. Ďalšia skupina navrhuje vzdelávať a organizovať spotrebiteľov tak, aby sa podniky na základe vlastného uváženia rozhodli stať udržateľnými.

1.7 Obehové hospodárstvo

Obehové hospodárstvo je model produkcie a spotreby, v ktorom sú produkty a služby navrhnuté tak, aby umožnili zdieľanie, opätovné používanie a recyklovanie vecí. V roku 2018 obyvatelia Slovenska vyprodukovali viac než 3,2 milióna ton komunálneho odpadu, čo v prepočte na jedného obyvateľa predstavuje až 427 kilogramov komunálneho odpadu. Recyklovaných z toho bolo len 38,1 %. Miera skládkovania síce dlhodobo klesá, napriek tomu však viac ako polovica komunálneho odpadu končí na skládkach. Podľa európskej legislatívy je cieľom znížiť tento podiel na 10 % do konca roku 2035.¹⁷ Aj z týchto dôvodov sa v posledných rokoch popularizuje problematika prechodu z tradičného lineárneho hospodárstva na obehové hospodárstvo, ktoré dbá na opätovné využívanie vecí, čím sa zvyšuje životnosť produktov.

¹⁷ Európsky parlament. Ako chce EÚ do roku 2050 dosiahnuť obehové hospodárstvo? [Elektronický zdroj]. Uverejnené 03.02.2021 [cit. 2022-02-08] Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20210128STO96607/ako-chce-eu-do-roku-2050-dosiahnut-obebove-hospodarstvo>

Pre obehové hospodárstvo sú zmeny vo výrobe a spotrebe nevyhnutné. Výrobcovia sa musia zamyslieť, ako čo najefektívnejšie predísť vzniku odpadu počas výroby a ako zabezpečiť čo najdlhšiu životnosť produktu. Dizajn produktu je taktiež veľmi dôležitý v obehovom hospodárstve, pretože od neho závisí, za aký čas sa z produktu stane odpad. Procesy v rámci obehového hospodárstva by mali brať do úvahy čo najväčšie zníženie negatívnych účinkov tvorby odpadov na zdravie ľudí a na ochranu životného prostredia. Prioritou obehového hospodárstva je opätovné využívanie vecí, ak je to možné.

Každý z nás môže predchádzať vzniku odpadov tým, že budeme nakupovať a spracovávať len toľko potravín, koľko aj reálne dokážeme spotrebovať. Budeme uprednostňovať výrobky z recyklovaných a z recyklovateľných materiálov, používaním vlastných opakovane použiteľných tašiek namiesto kúpy jednorazových igelitiek. Je dôležité si pred kúpou konkrétneho výrobku položiť otázku, či je daný tovar pre nás naozaj potrebný.

V súčasnosti sa upriamuje pozornosť na bezodpadový životný štýl „zero waste“, ktorý sa riadi piatimi princípmi:

1. Odmietnime, čo nepotrebujeme.
2. Zredukujme, čo skutočne potrebujeme.
3. Znovu použime a opravme, čo nemôžeme odmietnuť alebo zredukovať.
4. Zrecyklujeme, čo nemôžeme odmietnuť či zredukovať.
5. Zvyšok skompostujeme.

1.8 Environmentálne vzdelávanie

Vzdelávanie mladých ľudí ohľadom životného prostredia by malo byť súčasťou školského systému. Environmentálna výchova v súčasnosti nie je samostatný predmet na školách. Je iba súčasťou niektorých učebných predmetov. Školy to najčastejšie nechávajú na neziskové organizácie, ktoré formou jednodňových akcií vysvetľujú žiakom napríklad recyklovanie odpadu. Je to napríklad nezisková organizácia EDULAB, ktorá pre učiteľov pripravuje moderné učebné materiály. Jej riaditeľ pán Ján Machaj povedal: „Potrebu učiť túto tému si uvedomujú aj sami učitelia, no zároveň priznávajú, že nevedia ako. Až 70

percent opýtaných učiteľov sa nám vlani vyjadriло, že by privítali atraktívne materiály k téme životného prostredia.¹⁸

Povedomie slovenských žiakov však je nie vždy dostatočné. Štátna školská inšpekcia skúmala vzťah medzi výkonom žiakov a ich postojom k životnému prostrediu na reprezentatívnej vzorke 2797 žiakov 9. ročníka základných škôl. Z výskumu vyplynulo, že žiaci sú si plne vedomí dôležitosti environmentálnych problémov. Menej rozhodní sú v postojoch k významu vlastného každodenného konania. Úspešnosť žiakov, ktorí odpovedali rozhodne áno, nebola v teste výrazne odlišná od ostatných žiakov.

Tabuľka 1: Postoje žiakov a úspešnosť v teste podľa prieskumu ŠŠI1 (podiel žiakov v %)¹⁹

Tvrdenie	Rozhodne/ skôr áno		Rozhodne/ Skôr nie		Neviem posúdiť	
	Podiel žiakov	Úspešnosť v teste	Podiel žiakov	Úspešnosť v teste	Podiel žiakov	Úspešnosť v teste
Nekonám nič, čo by malo zlý vplyv na životné prostredie	38,4	52,7	44	49,6	17,6	48,3
Má zmysel správať sa k prírode šetrne, nehľadiac na to, že je devastovaná ostatnými	91,7	51,2	4,2	42,5	4,1	45,1
Pokiaľ chceme, aby boli ľudia šetrnejší k životnému prostrediu, mali by sme začať so zmenou svojho vlastného správania	91,2	50,9	4	46,8	4,8	47,1
Aj keby som produkoval menej odpadkov, v miliardách ton odpadu sa to neprejaví, takže nevidím žiaden zmysel v tom, aby som sa tým zaoberal	20,9	47,5	59	52,8	20,1	47,5

Zdroj: ŠŠI, 2019

Zdroj: Štátna školská inšpekcia 2019

Významné miesto v systéme základnej environmentálnej výchovy obyvateľstva zaujímajú aj mimoškolská environmentálna výchova. Túto záslužnú činnosť realizujú rôzne záujmové združenia, mimovládne organizácie a záujmové združenia občanov zamerané na životné prostredie napr. Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny, Strom života, Slovenský skauting. Ku zvyšovaniu úrovne environmentálneho vedomia čiastočne prispievajú aj verejnoprávne médiá ako je televízia svojimi dokumentami, alebo noviny či časopisy rôznymi rozhovormi a článkami.

¹⁸ GRÁNSKA, Z. Environmentálna výchova sa na základných školách začne učiť hravo a zábavne [Elektronický zdroj]. Uverejnené 11.09.2017 [cit. 2022-02-13] Dostupné na: <https://eduworld.sk/cd/zuzana-granska/3893/ucit-deti-atraktivne-o-zivotnom-prostredi-da-sa-to>

¹⁹ Ministerstvo životného prostredia SR. Čo vás v tej škole učia: Analýza stavu formálneho environmentálneho vzdelávania na Slovensku [Elektronický zdroj]. Uverejnené 01.04.2021 [cit.2022-02-13] Dostupné na: https://www.minzp.sk/files/iep/2021_03_co_vas_v_tej_skole_ucia.pdf

1.9 Udržateľný rozvoj v dobe pandémie

Celosvetová pandémia COVID-19 zmenila naše životy niekoľkými spôsobmi. Vždy, keď ideme von nosíme ochranné rúška, dodržiavame spoločenské odstupy a zmenil sa aj spôsob, akým konzumujeme tovary a produkty. Tento ľahko šíriteľný „koronavírus“ ovplyvnil spôsob, akým využívame odpad. Výroba plastov sa zvýšila v dôsledku vyššieho dopytu po jednorazových ochranných pomôckach, akými sú rúška a rukavice.

Svetová zdravotnícka organizácia na začiatku pandémie v roku 2020 nariadila zvýšenie výroby jednorazových ochranných pomôcok o 40 % na ochranu zdravotníckych pracovníkov, ktorí denne prichádzajú do kontaktu s nakazenými týmto vírusom. Organizácia na ochranu morí „OceansAsia“ vyhlásila, že na konci roka 2020 sa do oceánov dostalo 1,56 miliardy jednorazových rúšok, čo ďalej prispieva k výraznému znečisteniu oceánov.

Mnohí z nás si zvykli počas pandémie objednávať potraviny či jedlo cez internet prostredníctvom donáškovej služby, čo na jednu stranu znižuje riziko nákazy vírusom, ale na druhú stranu vzniká tým viac jednorazového odpadu.²⁰

Na druhej strane kvôli stále pretrvávajúcej pandémie COVID-19 korporácie vyzývajú zamestnancov, aby pracovali z domu. To vedie k zníženiu cestovania, cestovných nákladov, či spotreby energie, čo napomáha ochrane životného prostredia. Už pred pandemiou americká spoločnosť IBM, podnikajúca v odbore informačných technológií, vyhlásila, že z takmer 400 000 ich pracovníkov po celom svete pracuje až 25 % z nich na diaľku, čo vedie k ročným úsporám približne 700 miliónov amerických dolárov len na nákladoch na nehnuteľnosti.

²⁰ NC State University. Living Sustainability in a Pandemic. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 26.03.2021 [cit. 2022-02-09] Dostupné na: <https://cnr.ncsu.edu/fer/news/2021/03/living-sustainability-in-a-pandemic/>

2. Cieľ práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zistiť, ako sa správajú mladí ľudia v otázkach udržateľnosti a udržateľného rozvoja, zistiť kto a čo ich v tomto správaní ovplyvňuje. Zisťovali sme u mladých ľudí, aký je ich postoj k ochrane životného prostredia a ako sami prispievajú k udržateľnému rozvoju.

Pre splnenie nášho hlavného cieľa bakalárskej práce bolo nutné stanoviť si parciálne ciele teoretickej časti a to sú:

- Zozbieranie teoretických poznatkov o problematike doma aj v zahraničí
- Vysvetlenie pojmu udržateľný rozvoj
- Priblíženie jednotlivých oblastí udržateľného rozvoja
- Opísanie udržateľného rozvoja počas pandémie COVID-19

Čiastkové ciele praktickej časti práce sú orientované na:

- Uskutočnenie prieskumu prostredníctvom Google dotazníkov zameraných na zistenie správania mladých ľudí
- Vyhodnotenie a interpretovanie získaných údajov z prieskumu

Na dosiahnutie vytýčeného cieľa bakalárskej práce sme použili viaceré metódy skúmania. V teoretickej časti sme najskôr abstrakciou získali viaceré poznatky z knižných a elektronických zdrojov. Aktuálna téma udržateľného rozvoja je pomerne nová a z toho vyplýva, že viac informácií sa nachádza v elektronických zdrojoch ako v knižných publikáciách. Materiály potrebné k práci sme získavali tiež z oficiálnych dokumentov, ktoré boli vydané Ministerstvom životného prostredia SR, Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

Zozbierané informácie z rôznych zahraničných, najmä anglických zdrojov, kde sa venujú tejto problematike vo väčšej miere ako na Slovensku, sme analyzovali.

V praktickej časti sme využili kvantitatívny prieskum prostredníctvom platformy Google forms, ktorý bol zdieľaný na sociálnych sieťach, kde pôsobia hlavne mladí ľudia. Prieskum sa realizoval začiatkom marca v roku 2022.

Výskumné otázky:

1. Aké je povedomie mladých ľudí o udržateľnom rozvoji?
2. Aké je správanie mladých ľudí z hľadiska zníženia spotreby, znižovania odpadov ich triedenia a následnej recyklácie?

Dotazník nám vyplnilo 112 respondentov. Respondentov sme sa opýtali sedemnást' otázok. Výsledky prieskumu sme zanalyzovali a následne vyhodnotili prostredníctvom tabuliek a grafov. Vyhodnotenie prieskumu obsahuje 6 tabuliek a 18 grafov.

3. Výsledky práce a diskusia

3.1 Výsledky kvantitatívneho prieskumu

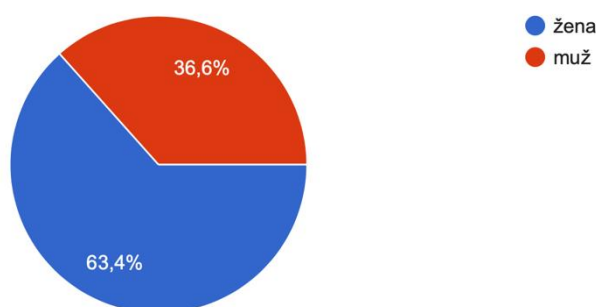
Kvantitatívnym prieskumom sme sa snažili zistiť ako sa správajú mladí ľudia na Slovensku v otázkach udržateľnosti. Pýtali sme sa respondentov rôzne druhy otázok, ktoré priamo súvisia s udržateľným rozvojom. Prvá časť prieskumu bola sociálno-demografická, zameraná na otázky ohľadom pohlavia, veku a bydliska. Druhá časť prieskumu bola zameraná na ich povedomie o udržateľnom rozvoji. V tretej časti sme sa ich pýtali na ich každodenné správanie pri triedení odpadu, nakupovaní a cestovaní.

Z celkového počtu respondentov bolo 63,4 % žien a 36,6 % mužov.

Graf č. 1

Vaše pohlavie

112 odpovedí

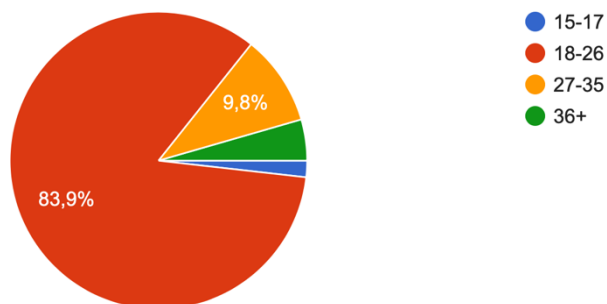

Zdroj: Vlastné spracovanie

Najpočetnejšia vzorka respondentov takmer 84 % bola vo veku 18-26 rokov. Za nimi nasledovalo 10 % respondentov vo veku od 27-35 rokov. Respondentov nad 36 rokov bolo len necelých 5 %.

Graf č. 2

Váš vek
112 odpovedí

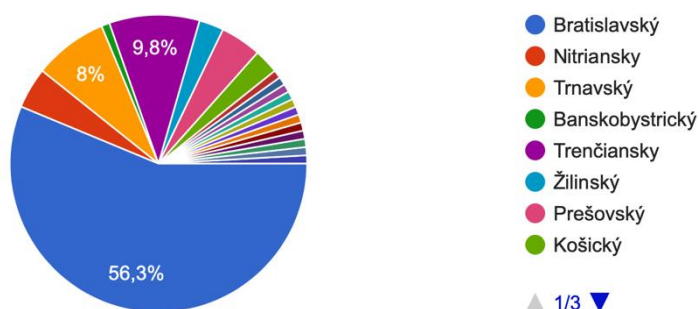

Zdroj: Vlastné spracovanie

Najviac zastúpení respondenti boli z Bratislavského kraja, ktorých bolo takmer 57 %. Z Trenčianskeho kraja bolo 10 % a z Trnavského kraja 8 %. Ostatné samosprávne kraje dosiahli pod 8 % respondentov.

Graf č. 3

V ktorom samosprávnom kraji bývate?
112 odpovedí

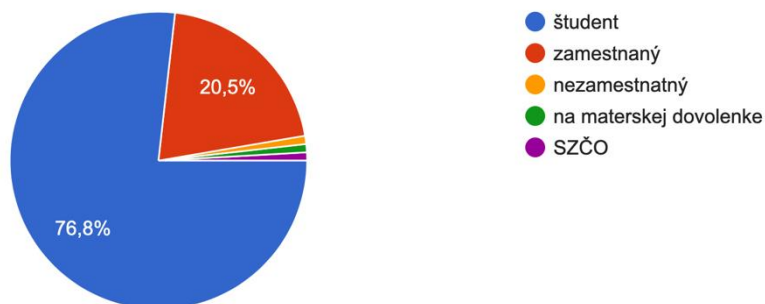
Zdroj: Vlastné spracovanie

Ďalšia otázka bola zameraná na status respondenta, či je študentom vysokej školy, zamestnaný, nezamestnaný, či na materskej dovolenke. Z odpovedí vyplynulo, že až 77 % respondentov sú študenti a 21 % respondentov je zamestnaných.

Graf č. 4

Váš status

112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

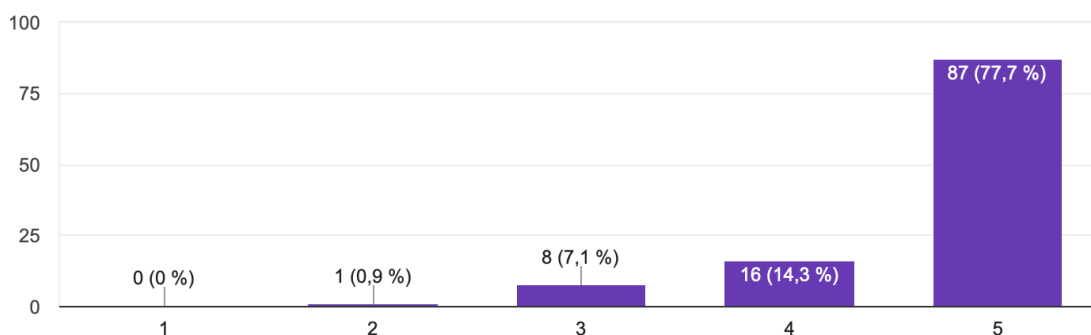
Na prvú otázku v dotazníku odpovedalo takmer 90% respondentov, že absolútne súhlasia s výrokom, že problémy, ktoré súvisia so zmenou klímy je potrebné riešiť. Ani jeden z respondentov neuviedol, že s týmto tvrdením absolútne nesúhlasí.

Graf č. 5

1. Problémy súvisiace so zmenou klímy je potrebné riešiť.

112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

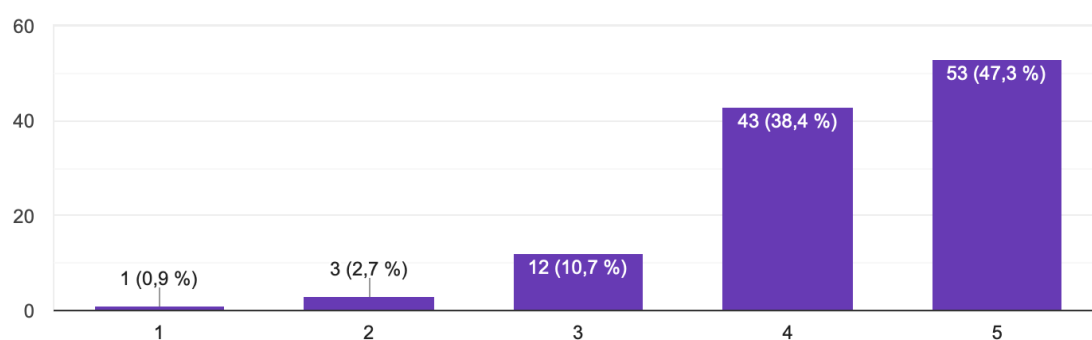
Na druhý výrok, ktorý znel, ako veľmi súhlasia s výrokom, že udržateľný rozvoj si vyžaduje prechod na obnoviteľné zdroje, odpovedala takmer polovica respondentov, že absolútne súhlasí a takmer 40 % čiastočne súhlasí s týmto výrokom. To predstavuje spolu takmer 90% respondentov, ktorí sú presvedčení, že je potrebné prejsť na obnoviteľné zdroje energie.

Graf č. 6

2. Trvalo udržateľný rozvoj si vyžaduje prechod na obnoviteľné zdroje (napríklad veterná energia, solárne panely,...).

112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

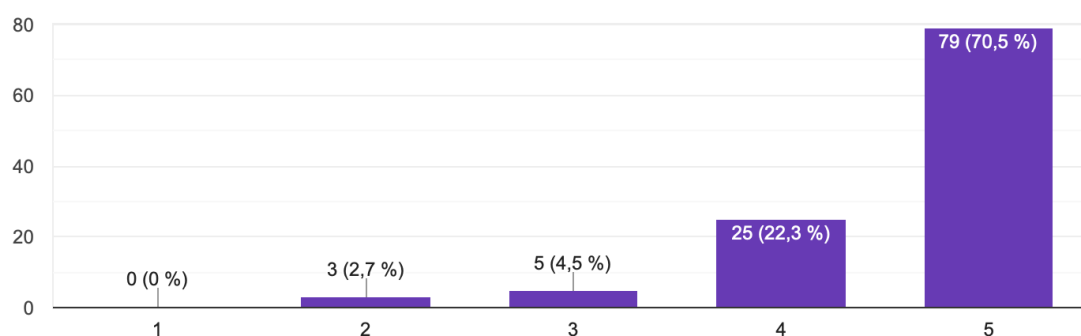
V otázke obmedzenia množstva vyprodukovaného odpadu boli takmer všetci respondenti jednotní v tom, že je to nevyhnutné. S výrokom absolútne súhlasí takmer 80% odpovedajúcich.

Graf č. 7

3. Trvalo udržateľný rozvoj si vyžaduje, aby sme my ľudia obmedzili množstvo vyprodukovaného odpadu.

112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

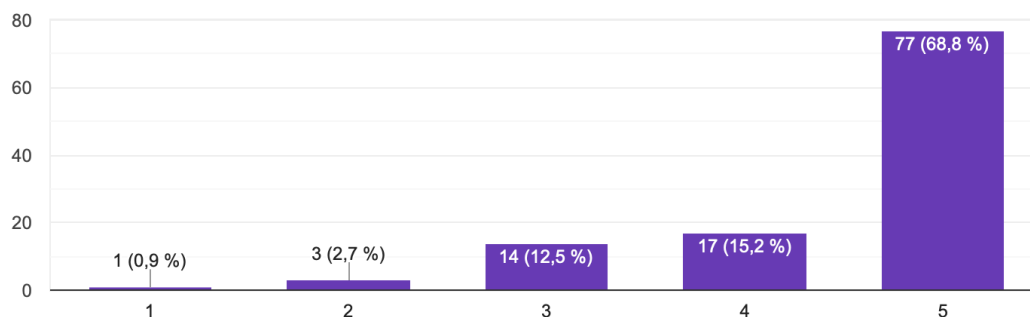
Z vyhodnotenia štvrtej otázky vyplýva, že iba 15% respondentov si myslí, že ako jednotlivec nemôže zohrať žiadnu úlohu v ochrane životného prostredia. Potešujúci je fakt, že takmer 70% respondentov je presvedčených, že môže zohrávať úlohu v ochrane životného prostredia.

Graf č. 8

4. Aj ako jednotlivec môžem zohrávať úlohu pri ochrane životného prostredia.

112 odpovedí

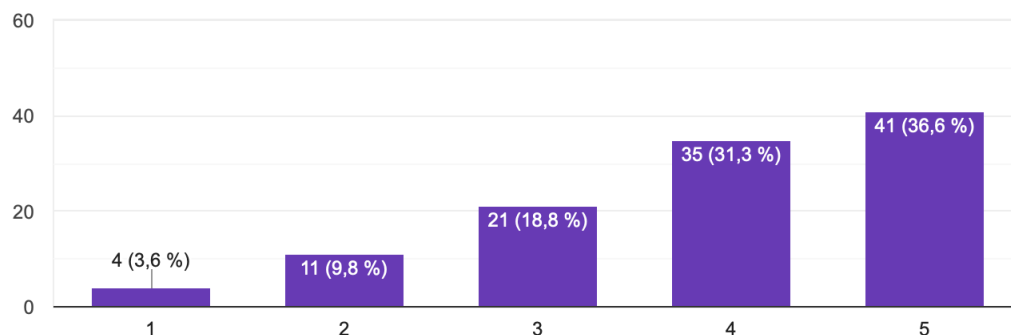
Zdroj: Vlastné spracovanie

Z vyhodnotenia piatej otázky vyplýva, že iba 37% respondentov absolútne súhlasí s tým, že o ochranu životného prostredia by sa mali starať hlavne veľkí znečisťovatelia. 19% respondentov zaujalo neutrálny postoj. Takmer 14% odpovedajúcich si to vôbec nemyslí.

Graf č. 9

5. O ochranu životného prostredia by sa mali starať hlavne veľkí znečisťovatelia.

112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

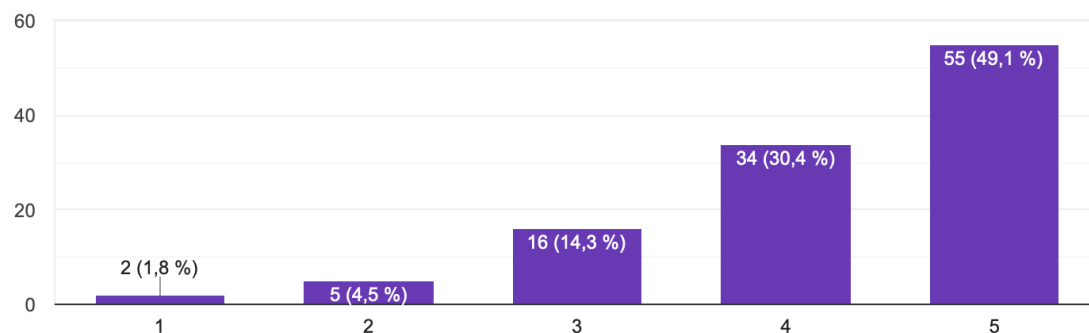
Na otázku potreby zmeny spôsobu života odpovedalo kladne takmer 80% opýtaných. To znamená že iba 20% opýtaných si myslí, že nie je potrebné z hľadiska ochrany životného prostredia meniť svoj spôsob života.

Graf č. 10

6. Z hľadiska životného prostredia by som aj ja mal zmeniť spôsob života

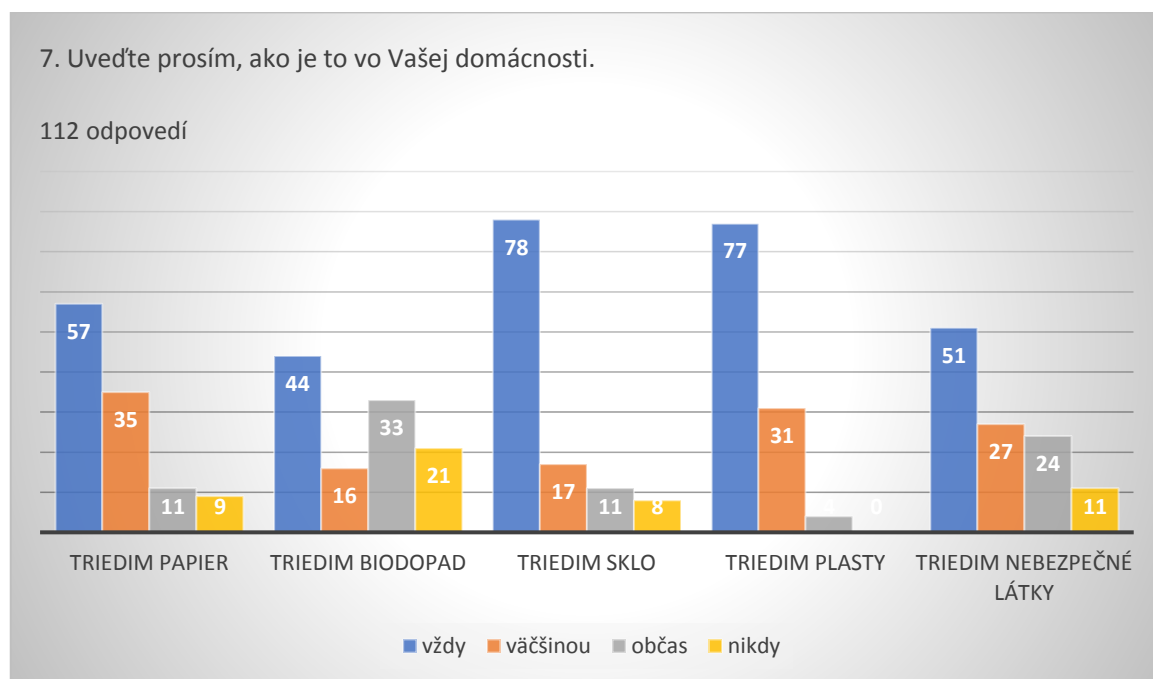
112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

V siedmej otázke sme sa respondentov pýtali, ktoré komodity separujú. Z prieskumu vyplynulo, že respondenti najviac separujú plasty a sklo. Papier sa v domácnosti triedi na 51%. Bioodpad neseparuje nikdy 19% respondentov. Nikto z respondentov sa nevyjadril, že neseparuje v domácnosti plasty. Z prieskumu vyplynulo, že triedenie nebezpečných látok je pomerne vyrovnané.

Graf č. 11

Zdroj: Vlastné spracovanie

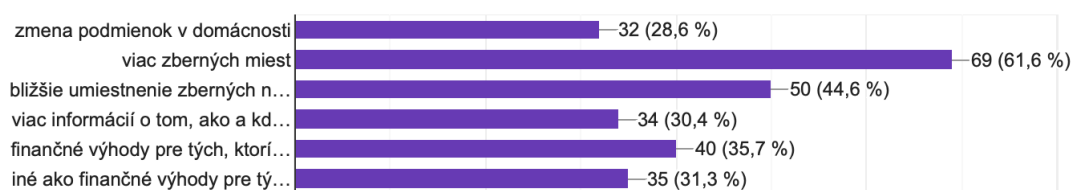
V ôsmej otázke sme sa pýtali respondentov, čo by ich prinútilo separovať odpad dôslednejšie. Až 62 % respondentov odpovedalo, že by tak robilo, ak by pribudlo viac zberných miest. Viac ako 60% sa vyjadrilo, že by ich presvedčili na dôslednejšie separovanie hlavne finančné výhody alebo iné výhody z toho vyplývajúce. Skoro 30% respondentov by potrebovalo viac informácií o tom ako a kde separovať odpad.

Tabuľka č. 1

8. Čo by Vás presvedčilo, aby ste odpad separovali dôslednejšie? (vyberte všetky vyhovujúce)

 [Kopirovať](#)

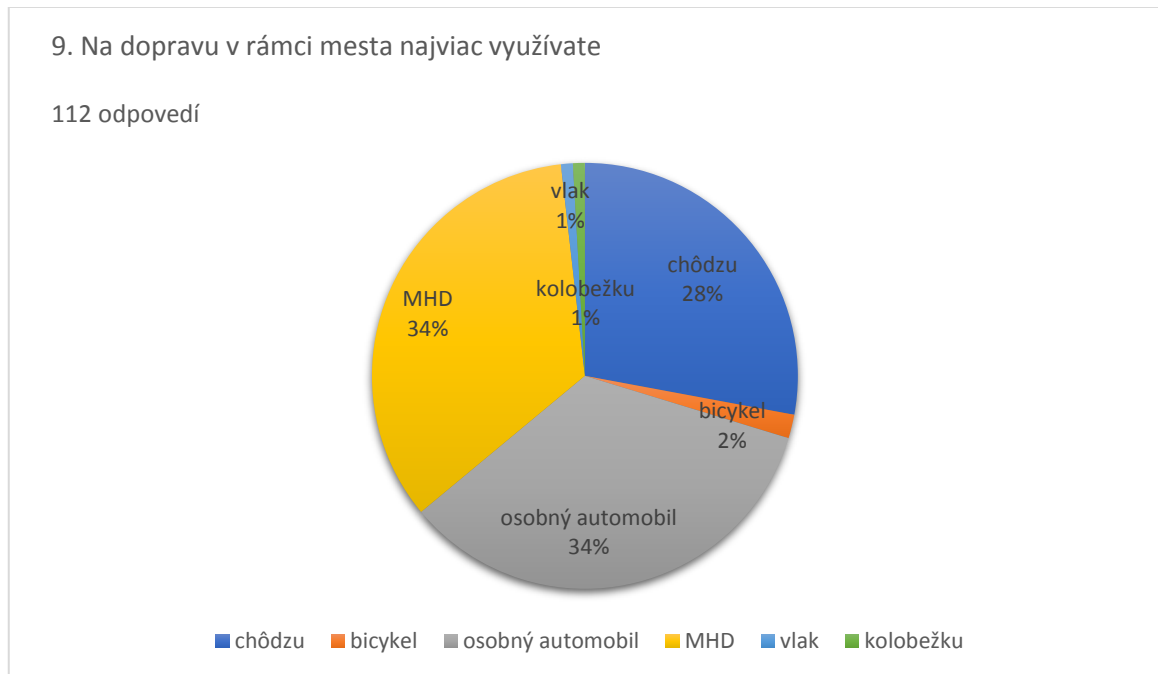
112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na dopravu v rámci mesta respondenti najviac využívajú osobný automobil – 34%. Zhodne 34% využívajú aj MHD. Iba 2% respondentov uviedlo, že na prepravu používajú bicykel.

Graf č. 12

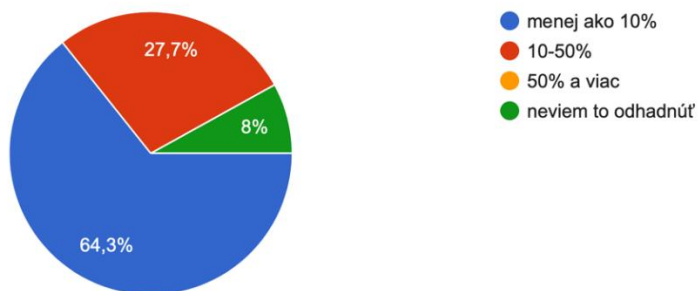
Zdroj: Vlastné spracovanie

Z prieskumu vyplynulo, že nikto z respondentov nevyhadzuje viac ako 50% potravín. Takmer 65% respondentov vyhadzuje menej ako 10% a len 8% respondentov to nevedelo odhadnúť.

Graf č. 13

10. Koľko % potravín približne zvyknete vyhodiť?

112 odpovedí

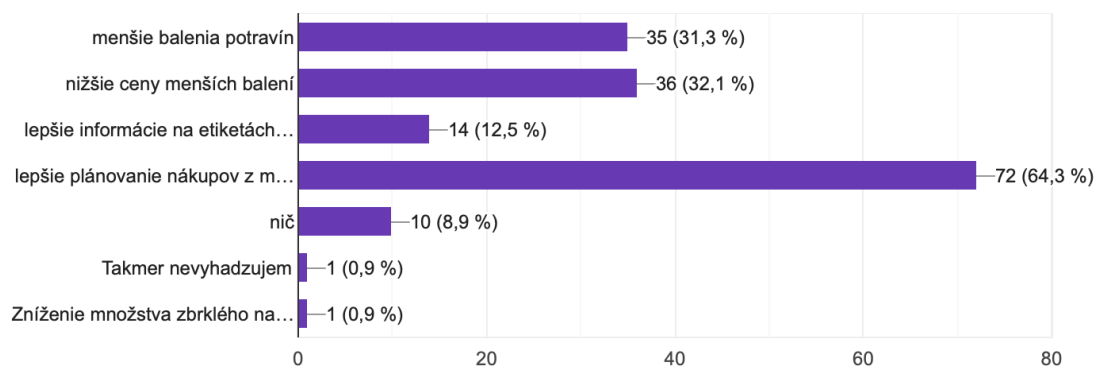
Zdroj: Vlastné spracovanie

Na otázku číslo 11, v ktorej sme sa respondentov pýtali čo by im pomohlo aby vyhadzovali nižšie množstvo potravín odpovedalo najviac opýtaných, že by si mali lepšie plánovať nákupy – takmer 65% respondentov. Až 31% respondentov by uvítalo menšie balenia potravín a nižšie ceny menších balení. Jeden respondent sa vyjadril, že nevyhadzuje žiadne potraviny.

Tabuľka č. 2

11. Čo by Vám pomohlo, aby ste vyhadzovali menej potravín? (vyberte všetky vyhovujúce)

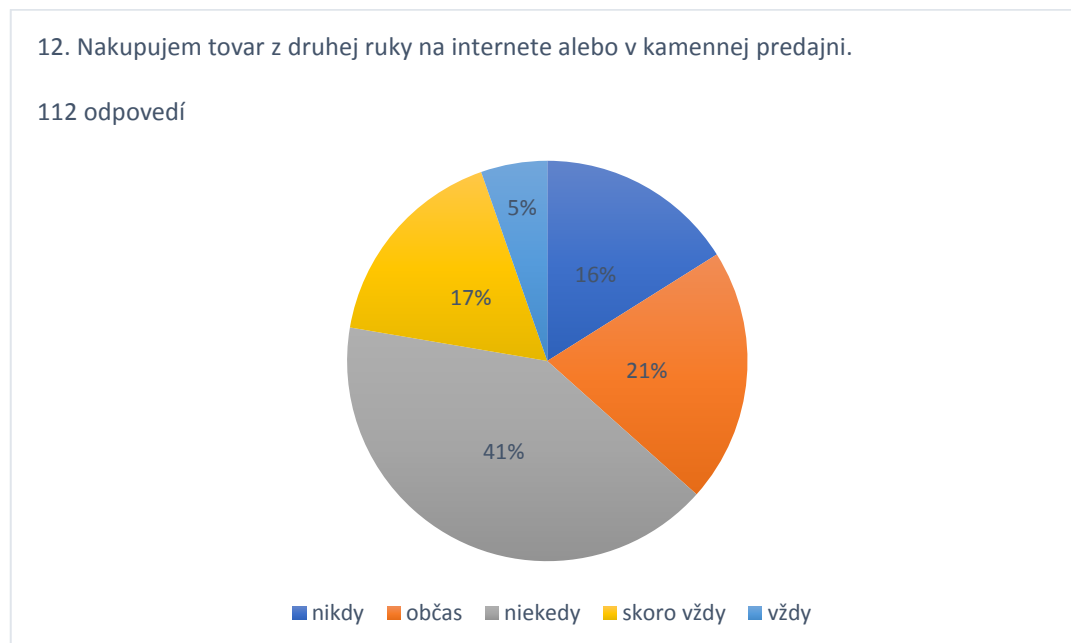
112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z prieskumu vyplynulo, že až 16% respondentov nikdy nenakupuje z druhej ruky či už na internete alebo v kamenných predajniach. Iba 5% respondentov nakupuje vždy tovar z druhej ruky. Najviac percent respondentov t.j. 41% nakupuje tovar z druhej ruky niekedy.

Graf č. 14

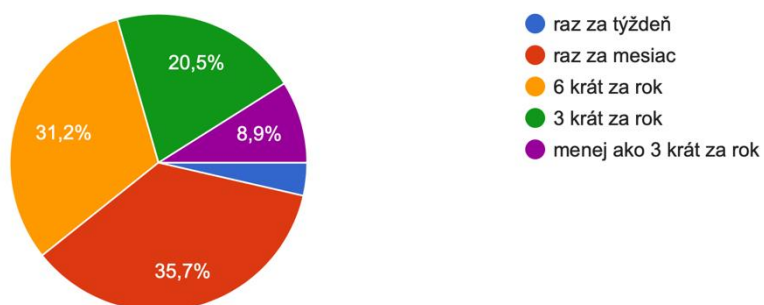
Zdroj: Vlastné spracovanie

Z odpovedí na otázku číslo 13 vyplýva, že najväčšia časť respondentov nakupuje oblečenie raz za mesiac. Len 4% respondentov nakupuje nové oblečenie každý týždeň.

Graf č. 15

13. Ako často nakupujete oblečenie?

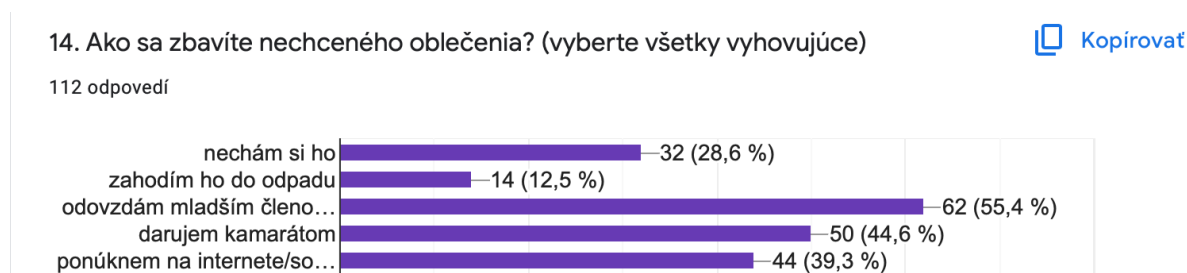
112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

V otázke číslo 14 sme sa pýtali respondentov ako sa zbavia nechceného oblečenia. Najviac respondentov označilo možnosť, že oblečenie odovzdá mladším členom rodiny, vyjadrilo sa tak 55% respondentov. Druhou najčastejšou odpoveďou bolo, že oblečenie darujú svojim kamarátom, vyjadrilo sa tak 45% opýtaných. 39% respondentov ponúkne svoje oblečenie na internete a len 13% opýtaných ho zahodí do odpadu. Približne 15% respondentov uviedlo svoje vlastné spôsoby ako sa zbavia nechceného oblečenia – darujú charite, detskému domovu alebo humanitárnej organizácii Humana.

Tabuľka č. 3

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na otázku či respondenti nakupujú v bezobalových obchodoch odpovedalo takmer 77%, že nie a iba 23% odpovedalo, že nakupujú.

Graf č. 16

Zdroj: Vlastné spracovanie

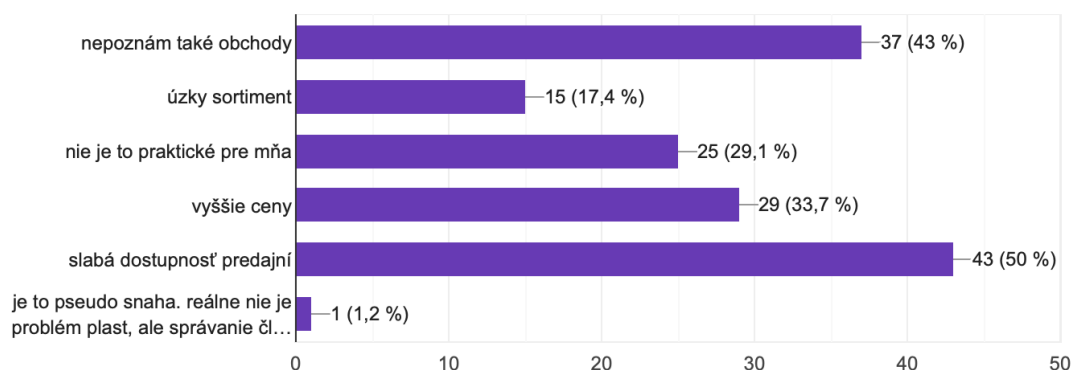
V nasledujúcej otázke sme sa spýtali tých čo nenakupujú, že prečo tak nerobia. Najčastejšou odpoveďou, ktorú zvolilo až 50% respondentov, bola slabá dostupnosť bezobalových predajní. Ďalšou najčastejšou odpoveďou bolo, že respondenti nepoznajú takéto predajne – 43%. Približne pre 30% respondentov sú v týchto predajniach vyššie ceny a nie je to pre nich praktické nakupovanie.

Tabuľka č. 4

Prečo nenakupujete v bezobalových obchodoch? (vyberte všetky vyhovujúce)

86 odpovedí

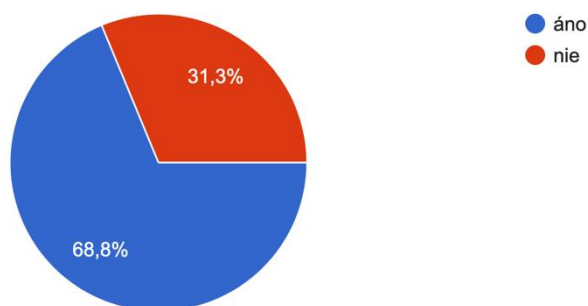
Zdroj: Vlastné spracovanie

Na otázku, či respondenti používajú plastové tašky, obaly, alebo plastové vrecká odpovedalo takmer 69%, že používajú. Iba 31% respondentov sa vyjadrilo, že plastové tašky nepoužíva.

Graf č. 17

16. Používate plastové tašky, obaly alebo plastové vrecká?

112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

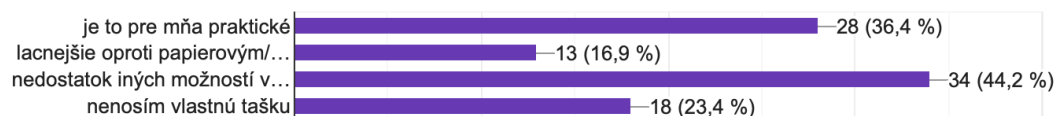
Respondenti, ktorí používajú plastové tašky, sa vyjadrili, že ich používajú kvôli nedostatku iných možností v predajniach – 44%. Pre 36% respondentov je to praktické a 23% respondentov si nenosí vlastnú alternatívnu tašku. Približne 8% respondentov uviedlo, že používa jednu plastovú tašku stále dookola, až kým sa nezničí a stane sa nepoužiteľnou.

Tabuľka č. 5

Prečo používate plastové tašky? (vyberte všetky vyhovujúce)

 Kopírovat

77 odpovedí

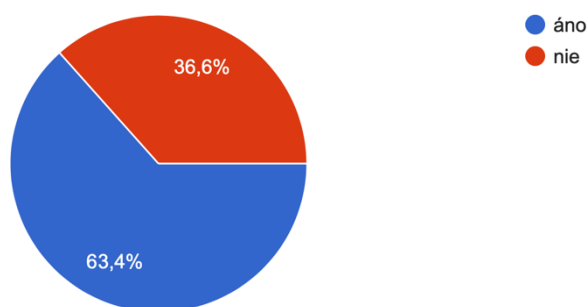
Zdroj: Vlastné spracovanie

Oblečenie vyrobené z udržateľných materiálov preferuje 63% opýtaných. Neuprednostňuje ho 37% opýtaných respondentov.

Graf č. 18

17. Uprednostníte oblečenie vyrobené z udržateľných materiálov pred klasickým produktom?

112 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

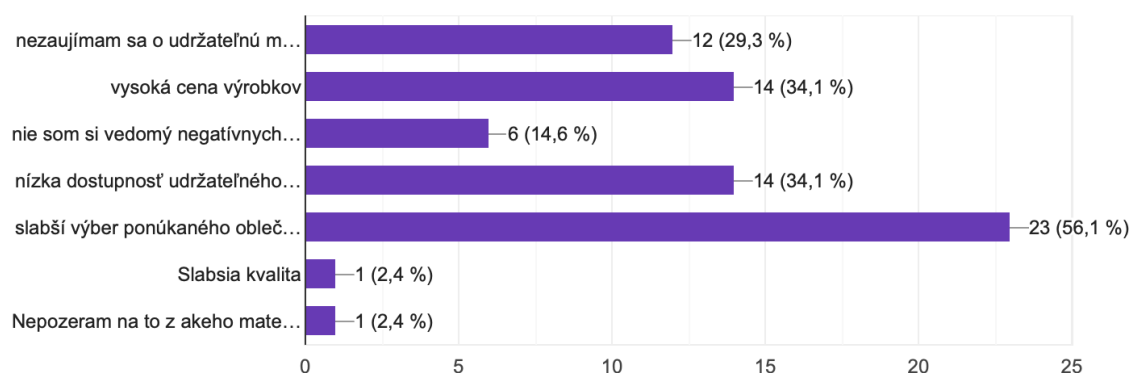
Najviac respondentov neuprednostňuje oblečenie vyrobené z udržateľných materiálov pre slabší výber ponúkaného oblečenia – 56%. Zhodné percento respondentov uviedlo, že je v predajniach vysoká cena oblečenia a že je nízka dostupnosť takýchto predajní. Takmer 30% respondentov sa o udržateľnú módu nezaujíma.

Tabuľka č. 6

Z akého dôvodu neuprednostňujete oblečenie vyrobené z udržateľných materiálov? (vyberte všetky vyhovujúce)

41 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.2 Zhrnutie výsledkov prieskumu a odporúčania

Prieskum bol realizovaný začiatkom marca roku 2022. Celkovo nám dotazník vyplnilo 112 respondentov. V prieskume prevažovali ženy, ktorých bolo 63%. Takmer 84% respondentov mali medzi 18-26 rokov v čase prieskumu. Veľká väčšina, až 77%, bola študentov. Najviac respondentov sme mali z Bratislavského kraja 56%.

Až 78% respondentov si uvedomuje, že problémy súvisiace so zmenou klímy je nevyhnutne potrebné riešiť. Takmer 47% respondentov má zato, že trvalo udržateľný rozvoj si vyžaduje prechod na obnoviteľné zdroje energie, akými sú napríklad solárne panely alebo veterná energia. Niečo málo pod 71% respondentov si myslí, že trvalo udržateľný rozvoj si vyžaduje, aby sme my ľudia obmedzili množstvo vyprodukovaného odpadu. 69% respondentov súhlasí s výrokom, že každý jednotlivec zohráva úlohu pri ochrane životného prostredia. Pri výroku, že o ochranu životného prostredia by sa mali starať hlavne veľkí

znečistovatelia respondenti odpovedali rôznorodo. Takmer 37% respondentov absolútne súhlasí s výrokom, 31% čiastočne súhlasí a 14% respondentov absolútne nesúhlasí.

Pozitívne zistenie je, že takmer 80% opýtaných je presvedčených, že je potrebné zmeniť aj spôsob svojho života.

Pri prieskume sme zistili, že respondenti najviac separujú plasty a sklo – takmer 70% opýtaných. Papier podľa prieskumu triedi 51% opýtaných. Najmenej respondenti triedia bioodpad, až 19% opýtaných ho nikdy netriedi. Je to ovplyvnené aj tým, že nemajú k dispozícii nádoby na tento odpad. Respondenti by separovali dôslednejšie, ak by bolo viac zberných miest, to si myslí až 62% respondentov. Viac ako 60% respondentov sa vyjadrilo, že by ich na dôsledné separovanie motivovali finančné a iné výhody z toho vyplývajúce. Skoro 30% opýtaných by potrebovalo viac informácií o tom ako, a kde separovať odpad. Zjavne je potrebná lepšia osвета a informovanosť.

Z prieskumu sme zistili, že iba 2% respondentov využíva na prepravu v rámci mesta bicykel. Keď si uvedomíme, že v Bratislave nie sú vybudované cyklistické trasy a bicyklisti sa na cestách „pretláčajú“ s autami, tak to ani nie je prekvapujúce. Najviac respondentov využíva na prepravu osobný automobil a MHD 34%.

V otázke číslo 11 sme sa pýtali na vyhadzovanie potravín. Väčšina respondentov vyhadzuje menej ako 10% potravín 64% respondentov. Potešujúcim faktom je, že nikto z respondentov nevyhadzuje viac ako 50% potravín. Na otázku, čo by respondentom pomohlo, aby vyhadzovali menej potravín, tretina respondentov uviedla, že by uvítala menšie balenia potravín a nižšie ceny menších balení.

V ďalšej otázke sme sa pýtali, či nakupujú tovar z druhej ruky. Vždy tento tovar nakupuje 5% respondentov a nikdy tento tovar nenakupuje 16% respondentov. Väčšina respondentov uviedla, že tovar z druhej ruky nakupuje iba niekedy.

Tiež sme zisťovali, ako často respondenti nakupujú oblečenie. Najviac respondentov, 36% nakupuje oblečenie raz za mesiac, 31% nakupuje 6 krát za rok, 21% 3 krát za rok a len 9% respondentov nakupuje oblečenie menej ako 3 krát za rok.

Následne sme sa pýtali, čo urobia respondenti s nepotrebným oblečením. Nepotrebné oblečenie najčastejšie odovzdajú respondenti mladším členom rodiny až 55%, alebo ho darujú kamarátom, odpovedalo 45% opýtaných. Takmer 40% respondentov ponúkne svoje oblečenie na sociálnych sieťach. Respondenti využívajú aj vlastné spôsoby zbavenia sa nepotrebného oblečenia darovaním charite a humanitárnym organizáciám.

Oblečenie vyrobené z udržateľných materiálov preferuje 63% opýtaných. Neuprednostňuje ho 37% opýtaných respondentov. Najviac respondentov neuprednostňuje oblečenie

vyrobené z udržateľných materiálov pre slabší výber ponúkaného oblečenia 56%. Zhodné percento respondentov uviedlo, že je v predajniach vysoká cena oblečenia a že je nízka dostupnosť takýchto predajní. Takmer 30% respondentov sa o udržateľnú módu nezaujíma. Keďže módnym priemyslom je, hneď po ropnom priemysle, druhý najšpinavší priemysel na svete, mali by sme sa viac orientovať na udržateľné značky, ktoré vyrábajú menej ale zato kvalitne.

Zaujímalo nás tiež, či respondenti nakupujú v bezobalových obchodoch. Takmer 77% odpovedalo, že nie a iba 23% odpovedalo, že nakupujú. V nasledujúcej otázke sme sa spýtali tých čo nenakupujú, že prečo tak nerobia. Najčastejšou odpoveďou, ktorú zvolilo až 50% respondentov, bola slabá dostupnosť bezobalových predajní. Ďalšou najčastejšou odpoveďou bolo, že respondenti nepoznajú takéto predajne – 43%. Približne pre 30% respondentov sú v týchto predajniach vyššie ceny a nie je to pre nich praktické nakupovanie.

Pre veľa respondentov je praktické používanie plastových vreciek a tašiek v predajniach. Vyplynulo to z odpovedí na otázku, či ich používajú – až takmer 70% odpovedalo, že áno. Iba 31% respondentov sa vyjadrilo, že plastové tašky nepoužíva. Respondenti, ktorí používajú plastové tašky, sa vyjadrili, že ich používajú kvôli nedostatku iných možností v predajniach – 44%. Pre 36% respondentov je to praktické a 23% respondentov si nenosí vlastnú alternatívnu tašku.

Na prvú výskumnú otázku „Aké je povedomie mladých ľudí o udržateľnom rozvoji“ môžeme odpovedať, že väčšina respondentov si uvedomuje, že otázke udržateľnosti je potrebné sa venovať. Mladí Slováci si sú vedomí negatívnych dopadov, ktoré môžu spôsobovať svojou činnosťou, respektíve nečinnosťou. Uvedomujú si, že je dôležité začať hlavne od seba, že aj jednotlivec môže prispieť k ochrane životného prostredia a že sa netreba spoliehať iba na veľkých znečisťovateľov.

Druhá výskumná otázka je zameraná na správanie: „Aké je správanie mladých ľudí z hľadiska zníženia spotreby, znižovania odpadov ich triedenia a následnej recyklácie?“ Väčšina mladých ľudí sa správa zodpovedne. Uvedomujú si potrebu riešenia klimatických zmien. Prevažná časť respondentov vie, čo je to udržateľný rozvoj a podľa toho sa aj správajú tým, že triedia, recyklujú, snažia sa produkovať čo najmenej odpadu. Boli by ochotní robiť aj viac, ak by mali viac informácií, možností, prípadne výhody z toho vyplývajúce.

Z výsledkov práce plyní, že mladí ľudia si uvedomujú, že je potrebné chrániť životné prostredie a prispieť k spomaleniu jeho znečisťovania. Ich správanie vo veľkej miere ovplyvňujú rôzne faktory, ako sú možnosti, nedostatočné informácie, finančné pomery

a tiež potreba prekonať svoju pohodlnosť. Viacerí nemajú informácie o tom, ako a kde separovať odpad. Tiež pociťujú nedostatok zberných nádob na odpad, čo im bráni v následnom separovaní

Mladí ľudia najlepšie získavajú vedomosti v škole, preto odporúčame zavedenie environmentálnej výchovy už na základných školách, aspoň ako voliteľný predmet. Rovnako sú dôležité mimoškolské aktivity a záujmové krúžky, ktoré by priblížili a objasnili túto problematiku žiakom. Bez toho aby mali mladí ľudia vypestovaný vzťah k prírode a k snahe o ochranu životného prostredia, nemôžeme od nich očakávať, že sa budú v dospelosti správať v záujme prírody a životného prostredia.

Mladým ľuďom odporúčame aj individuálne vzdelávanie v environmentálnej oblasti. Napríklad cez sociálne siete, na ktorých mladí ľudia trávajú veľa času, je možné zisťovať si veľa informácií cez záujmové skupiny. Vyhľadať si napríklad predaj použitého nábytku, oblečenia, rôznych doplnkov. Takéto správanie je bezpochyby ekologickejšie ako nakupovanie nových výrobkov. Bolo by vhodné prekonať vlastnú pohodlnosť a vyhľadať predajne, ktoré predávajú oblečenie z udržateľných materiálov. Rozhodne je ekologicky prospešné zvažovať nákup nového oblečenia, keďže textilný priemysel ročne vytvorí viac ako 92 miliónov ton odpadu, preto je jeho potenciál pre environmentálnu udržateľnosť nesmierne veľký.²¹

V prieskume sa veľa respondentov vyjadrilo, že by privítalo viac zberných miest a bližšie umiestnenie týchto zberných miest k miestu bydliska. Tu by mali zohrať lepšiu úlohu mestské časti, ktoré by mali zlepšiť túto situáciu. Odporúčame nákup väčšieho množstva zberných nádob a ich následnú distribúciu k obydliam. Z vlastnej skúsenosti môžem potvrdiť, že máme v mestskej časti, v ktorej bývam, iba nádoby komunálny odpad, papier a plast. Mestské časti by mali robiť lepšiu informačnú kampaň ohľadom triedenia odpadu a tiež o ich ďalšom spracovaní. Mali by zverejňovať informácie o triedenom zbere napríklad aj rozdávaním informačných letákov do schránok obyvateľov.

V prieskume sa vyjadrilo len 2% respondentov, že využívajú na prepravu v rámci mesta bicykel. Vnímame to ako veľmi nepotešujúci fakt, keďže bicykel je najekologickejší dopravný prostriedok. Vnímame v tejto oblasti veľký priestor na zlepšenie z dôvodu, že na celom území Slovenska je nedostatok kompletne vybudovaných cyklotrás, ktoré by umožňovali obyvateľom dostať sa na bicykli na miesto pracoviska. Mnohokrát vidíme na

²¹ RUDENKO, O. The 2018 Apparel Industry Overproduction Report and Infographic. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 10.12.2018 [cit.2022-03-27] Dostupné na: <https://sharecloth.com/blog/reports/apparel-overproduction>

frekventovaných cestách v Bratislave bicyklistov medzi množstvom áut, čo pôsobí pre bicyklistov veľmi nebezpečne.

Z výsledkov našej práce vyplýva, že mladí ľudia si uvedomujú, že je nevyhnutné chrániť životné prostredie. Navrhnuté odporúčania nepredstavujú žiadne komplikované opatrenia, ale mali by sme k nim pristupovať zodpovedne v záujme zachovania planéty Zem pre súčasné ale aj budúce generácie ľudí.

Záver

Všetci vieme, že venovať sa otázkam udržateľného rozvoja je v dnešnej dobe priam nevyhnutné. Čaká nás však ešte dlhá cesta, kým zaradíme postupy trvalo udržateľného rozvoja do nášho každodenného života. Obdobie pandémie výrazne zvýšilo intenzitu našich aktivít, ktoré sa zameriavajú na trvalú udržateľnosť. Dôvodom je najmä fakt, že viac nášho času trávim v pohodlí domova. Ochrana životného prostredia a udržateľnosť sú témy, ktoré čoraz viac v spoločnosti rezonujú nielen u nás doma na Slovensku ale aj vo svete. Je potrebné, aby mladí ľudia uprednostnili záujmy prírody pred ekonomickými a osobnými záujmami. Musia byť pripravení konať v prospech životného prostredia

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo zistiť, ako sa správajú mladí ľudia, dôvody ich správania, čo a kto ich v správaní v otázkach udržateľnosti ovplyvňuje.

Podarilo sa nám prostredníctvom prieskumu zistiť, že väčšina mladých ľudí si na Slovensku uvedomuje fakt, že zmeny súvisiace s udržateľným rozvojom je potrebné riešiť a aktívne sa im venovať. Ako z prieskumu vyplynulo mnoho mladých ľudí sa snaží prispievať k udržateľnému rozvoju svojimi rozhodnutiami. Mnohí z nás sa snažia viac využívať MHD oproti osobnému automobilu. Viacerí z nás si nosia vlastnú univerzálnu tašku, než aby kupovali neustále novú plastovú tašku. V poslednej dobe sa viac ako inokedy nakupuje oblečenie z druhej ruky v kamenných predajniach či prostredníctvom internetových obchodov a sociálnych sietí.

Je potrebné, aby boli mladí ľudia už v útlom veku vzdelávaní v otázkach trvalej udržateľnosti, aby si boli vedomí negatívnych dopadov na našu planétu, ako je napríklad znečisťovanie vôd plastovým odpadom.

Najväčšie nebezpečenstvo pre našu planétu je viera, že ju zachráni niekto iný. Každý z nás ako jednotlivec musí prispievať k budovaniu takého sveta, ktorý ponúka životaschopnú budúcnosť s vyššou kvalitou života pre každého z nás.

Musíme si uvedomiť, že pojem trvalá udržateľnosť nie je len súčasný trend, ale práve naopak je to jedna z najdôležitejších tém našej doby. Aj malé kroky v oblasti trvalej udržateľnosti dokážu priniesť obrovské výsledky, ktoré pozitívne vplyvajú na spoločnosť a životné prostredie okolo nás.

Zoznam použitej literatúry

1. KOPNINA, H. 2015. Sustainable Business. New York : Routledge, 2015, 294 s. ISBN 978-0-415-73950-4.
2. GOLDIN, I. 2016. Je planeta Země už plná? Praha : Nakl. Libri, 2016. 334 s. ISBN 978-80-7277-546-0.
3. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. 2020. Sprievodca neformálnou environmentálnou výchovou a vzdelávaním pre udržateľný rozvoj na Slovensku. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2020. 78 s. ISBN 978-80-88833-72-7.
4. ZIESEMER, F. 2021. Young People as Drivers or Inhibitors of the Sustainability Movement: The case of Anti-Consumption [Elektronický zdroj]. Uverejnené 15.05.2021 [cit. 2022-02-07] Dostupné na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10603-021-09489-x#citeas>
5. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja, a informatizácie Slovenskej republiky. Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj [Elektronický zdroj].[cit. 2022-01-31] Dostupné na: <https://www.mirri.gov.sk/sekcie/investicie/agenda-2030/index.html>
6. Štatistický úrad Slovenskej republiky. Agenda 2030 Globálna úroveň [Elektronický zdroj]. Naposledy aktualizované 31.08.2021 [cit. 2022-01-31] Dostupné na: <https://agenda2030.statistics.sk/Agenda2030/na-uvod/>
7. Rada Európskej únie. Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj: Rada schválila závery, v ktorých potvrdzuje silné odhodlanie Európskej únie [Elektronický zdroj]. Uverejnené 22.06.2021 [cit. 2022-01-31] Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2021/06/22/2030-agenda-for-sustainable-development-council-approves-conclusions-reaffirming-strong-eu-commitment/>
8. Správa zálohového systému. Slovensko zálohuje [Elektronický zdroj]. Uverejnené 01.02.2021 [cit. 2022-02-02] Dostupné na: <https://www.slovenskozalohuje.sk>
9. COPPOLA, D. Number of digital buyers worldwide from 2014 to 2021. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 13.10.2021 cit. [2022-02-19] Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/251666/number-of-digital-buyers-worldwide/>

10. United States Environmental Protection Agency. Containers and Packaging: Product-Specific Data. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 28.01.2021 cit. [2022-02-19] Dostupné na: <https://www.epa.gov/facts-and-figures-about-materials-waste-and-recycling/containers-and-packaging-product-specific-data>
11. Optoro. Impact Report. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 01.01.2019 cit. [2022-02-19] Dostupné na: <https://info.optoro.com/hubfs/Optoro%202019%20Impact%20Report.pdf>
12. STOTTLEMIRE, K. 2017. Fast Fashion vs Sustainable Fashion. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 02.12.2017 [cit. 2022-02-10] Dostupné na: <https://www.hercampus.com/school/lmu/fast-fashion-vs-sustainable-fashion>
13. Green Strategy. 2014. What is sustainable fashion? [Elektronický zdroj]. [cit. 2022-02-10] Dostupné na: https://greenstrategy.se/?attachment_id=477
14. STEIN, A. How can we make transport more sustainable? [Elektronický zdroj]. Uverejnené 06.05.2021 cit. [2022-02-18] Dostupné na: <https://blog.ptvgroup.com/en/city-and-mobility/how-can-we-make-transport-more-sustainable/>
15. REYNOLDS, R. 2015. Sustainable leadership. [Elektronický zdroj]. [cit 02-10-2022] Dostupné na: <https://www.russellreynolds.com/en/insights/articles/building-better-world-through-sustainable-leadership>
16. Európsky parlament. Ako chce EÚ do roku 2050 dosiahnuť obehové hospodárstvo? [Elektronický zdroj]. Uverejnené 03.02.2021 [cit. 2022-02-08] Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20210128STO96607/ako-chce-eu-do-roku-2050-dosiahnut-obehove-hospodarstvo>
17. GRÁNSKA, Z. Environmentálna výchova sa na základných školách začne učiť hravo a zábavne [Elektronický zdroj]. Uverejnené 11.09.2017 [cit. 2022-02-13] Dostupné na: <https://eduworld.sk/cd/zuzana-granska/3893/ucit-deti-atraktivne-o-zivotnom-prostredi-da-sa-to>
18. Ministerstvo životného prostredia SR. Čo vás v tej škole učia: Analýza stavu formálneho environmentálneho vzdelávania na Slovensku [Elektronický zdroj]. Uverejnené 01.04.2021 [cit.2022-02-13] Dostupné na: https://www.minzp.sk/files/iep/2021_03_co_vas_v_tej_skole_ucia.pdf
19. NC State University. Living Sustainability in a Pandemic. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 26.03.2021 [cit. 2022-02-09] Dostupné na: <https://cnr.ncsu.edu/fer/news/2021/03/living-sustainability-in-a-pandemic/>

20. RAWORTH, K. Seven Ways to Think Like a 21st – Century Economist. London. Random House Business Books, 2017, 320 s. ISBN 9781473517813.
21. RUDENKO, O. The 2018 Apparel Industry Overproduction Report and Infographic. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 10.12.2018 [cit.2022-03-27] Dostupné na: <https://sharecloth.com/blog/reports/apparel-overproduction>
22. IVANIČKA, K. 2014. Trvalá udržateľnosť inovácií v rozvoji Slovenska. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014, 309 s. ISBN 978-80-8168-036-6.
23. TASR. Plasty máme už aj v krvi, zistili vedci [Elektronický zdroj]. Uverejnené 25.03.2022 cit.[2022-03-28] Dostupné na: <https://vat.pravda.sk/clovek/clanok/621377-plasty-mame-uz-aj-v-krvi-zistili-vedci/>
24. LISSAMAN, C. What is Circular Fashion? [Elektronický zdroj]. Uverejnené 30.10.2019 Dostupné na: <https://www.commonobjective.co/article/what-is-circular-fashion>
25. RESNICK, B. More than ever, our clothes are made of plastic. Just washing them can pollute the oceans. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 11.1.2019 Dostupné na: <https://www.vox.com/the-goods/2018/9/19/17800654/clothes-plastic-pollution-polyester-washing-machine>
26. McKee, J. How The Rise Of Eco-Friendly Shoppers Is influencing Sustainable Fashion. [Elektronický zdroj]. Uverejnené 21.1.2020 Dostupné na: <https://www.venditan.com/blog/ecofriendly-sustainable-fashion>